Hei,

Pahoittelen, että esityksessäni ei ollut edustajan tilaamaa laajempaa selvitystä lähisuhdeväkivallasta. Sain kutsusta sellaisen kuvan, että toivottiin yleistietoa tilastoista.

Nopeimman katsauksen poliisin tietoon tulleista tapauksista saa viimeisimmästä rikos- ja pakkokeinotilaston perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa käsittelevästä julkistuksesta http://tilastokeskus.fi/til/rpk/2017/15/rpk_2017_15_2018-05-31_tie_001_fi.html Julkaisu pdf-muodossa tämän viestin liitteenä.

Tässä on vielä linkki tietokantataulukkoon, jossa on eritelty perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa rikostyypeittäin, uhrin ja epäillyn suhteen sekä sukupuolen mukaan. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__oik__rpk/statfin_rpk_pxt_004.px/?rxid=a1d0da31-b5dd-42bc-b183-48ed74cf180d Tilastokeskuksella ei valitettavasti ole muuta tietoa lähisuhdeväkivallasta.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos julkaisi 29.11.2018 kattavan tilastoraportin aiheesta http://www.julkari.fi/handle/10024/137215 Myös tämä julkaisu pdf-muodossa viestin liitteenä. Tähän raporttiin on koottu laajasti tietoa eri lähteistä: rikosuhritutkimus, rikos- ja pakkokeinotilasto, rikos- ja riita-asioiden sovittelu, Nollalinjan auttava puhelin sekä turvakodit.

Ystävällisin terveisin
Kimmo Haapakangas

Kimmo Haapakangas
yliaktuaari
Tilastokeskus, väestö- ja elinolot
0295513252, kimmo.haapakangas@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
www.facebook.com/Tilastotohtori
https://twitter.com/tilastokeskus

Luota tietoon. Tartu tilastoon.

Rikos- ja pakkokeinotilasto

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta 2017

Avio- ja avopuolisoiden välisten tapauksien osuus perhe- ja lähisuhdeväkivallasta laskussa

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2017 viranomaisten tietoon tulleissa pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 8 300 uhria, mikä on 5,4 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreista 68,1 prosenttia oli naisia. Syylliseksi epäillyistä 77,8 prosenttia oli miehiä. Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta 37,1 prosenttia oli avio- ja avopuolisoiden välistä väkivaltaa.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta uhrin sukupuolen mukaan vuosina 2010–2017

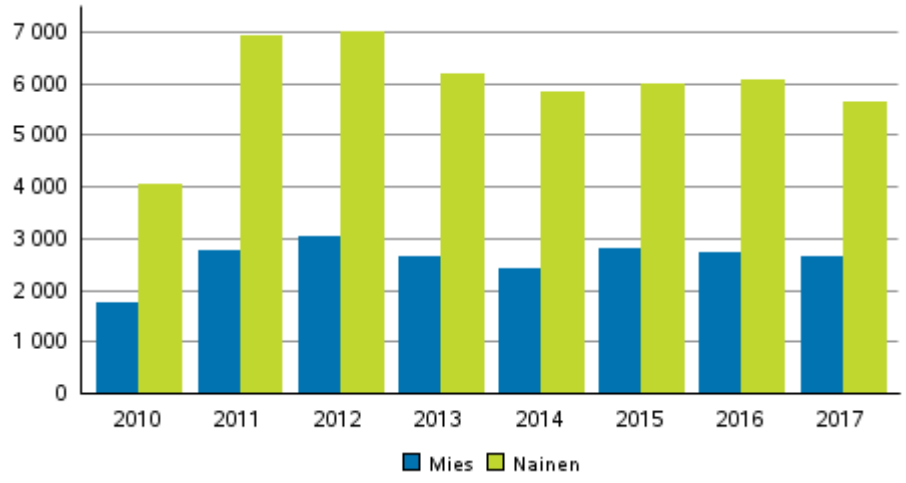

Vuonna 2017 tilastoidusta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta 37,1 prosenttia oli avio- ja avopuolisoiden välistä väkivaltaa, mikä on 3,5 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2016. Vastaava osuus vuonna 2009 oli 46,9 prosenttia ja se on ollut käytännössä laskusuunnassa siitä lähtien. Viidennes perhe- ja lähisuhdeväkivallasta tapahtui entisten avio- tai avopuolisoiden välillä. Osuus on ollut hienoisessa kasvussa viime vuodet. Avio- ja avopuolisoiden sekä entisten avio- ja avopuolisoiden välisessä väkivallassa uhri oli nainen hieman yli 80 prosentissa tapauksista. Lukumäärällisesti avio- ja avopuolisoiden sekä entisten avio- ja avopuolisoiden välinen väkivalta väheni edellisvuodesta vajaalla 500 tapauksella (8,8 prosentilla).

Tietoja lainattaessa lähteenä mainittava Tilastokeskus.

Vuonna 2017 tuli ilmi 4 800 tapausta. Tässä tilastossa henkilöt katsotaan entiseksi avopariksi, jos he ovat asuneet yhdessä tilastovuotta edeltävänä vuotena, mutta eivät enää tilastovuonna.

Jos katsotaan vain täysi-ikäisiin kohdistunutta perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa, tästä 32,6 prosenttia tapahtui aviopuolisoiden välillä, 17,8 prosenttia avopuolisoiden välillä, 14,1 prosenttia entisten aviopuolisoiden välillä ja 14,0 prosenttia entisten avopuolisoiden välillä. Kaikkiaan täysi-ikäisiin kohdistuneesta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta 78,5 prosenttia tapahtui nykyisten ja entisten avio- ja avopuolisoiden välillä. Miehillä tämä osuus oli 57,1 prosenttia ja naisilla 85,2 prosenttia. Miesuhreja oli 820 ja naisuhreja 3 900. Edellisvuoteen verrattuna miesuhrien määrä väheni 13,3 ja naisuhrien 7,6 prosenttia.

Noin puolet henkirikoksen yrityksistä ja törkeistä pahoinpitelyistä kohdistui miehiin. Miehen ollessa uhri puolet epäillyistä oli miehiä. Naisen ollessa törkeän pahoinpitelyn tai henkirikoksen yrityksen uhri, epäilty oli mies vajaassa 90 prosentissa tapauksista. Törkeitä pahoinpitelyitä ja henkirikoksen yrityksiä oli vuonna 2017 yhteensä 253, joista miehiin kohdistui 135.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrit 2010–2017

Uhrin ja epäillyn suhde/vuosi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Yhteensä	5 768	9 660	10 053	8 802	8 245	8 794	8 757	8 281
Epäilty uhrin vanhempi	1 393	1 876	2 311	1 862	1 799	2 315	2 274	2 212
Sisarukset	288	574	572	586	486	505	507	498
Lapsi kohdistanut vanhempaansa	289	510	505	469	487	470	502	484
Puolisoiden välinen yhteensä	2 469	4 444	4 424	3 805	3 572	3 581	3 554	3 069
...Aviopuoliso	1 548	2 780	2 765	2 387	2 196	2 105	2 219	1 983
...Avopuoliso	921	1 664	1 659	1 418	1 376	1 476	1 335	1 086
Entinen aviopuoliso	530	970	920	873	830	760	843	859
Entinen avopuoliso	606	979	1 014	948	885	915	840	850
Muu samassa taloudessa asuva	193	307	307	259	186	248	237	309

Kaikista tilastoiduista perhe- ja lähisuhdeväkivaltarikoksista hieman yli puolet oli pahoinpitelyitä ja runsas viidennes lieviä pahoinpitelyitä. Laittomia uhkauksia oli runsaat 15 prosenttia ja lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä noin 1 prosentti kaikista tapauksista. Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta puolet tapahtui samassa asunnossa asuvien henkilöiden välillä.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta maakunnittain 10 000 asukasta kohti 2016 ja 2017

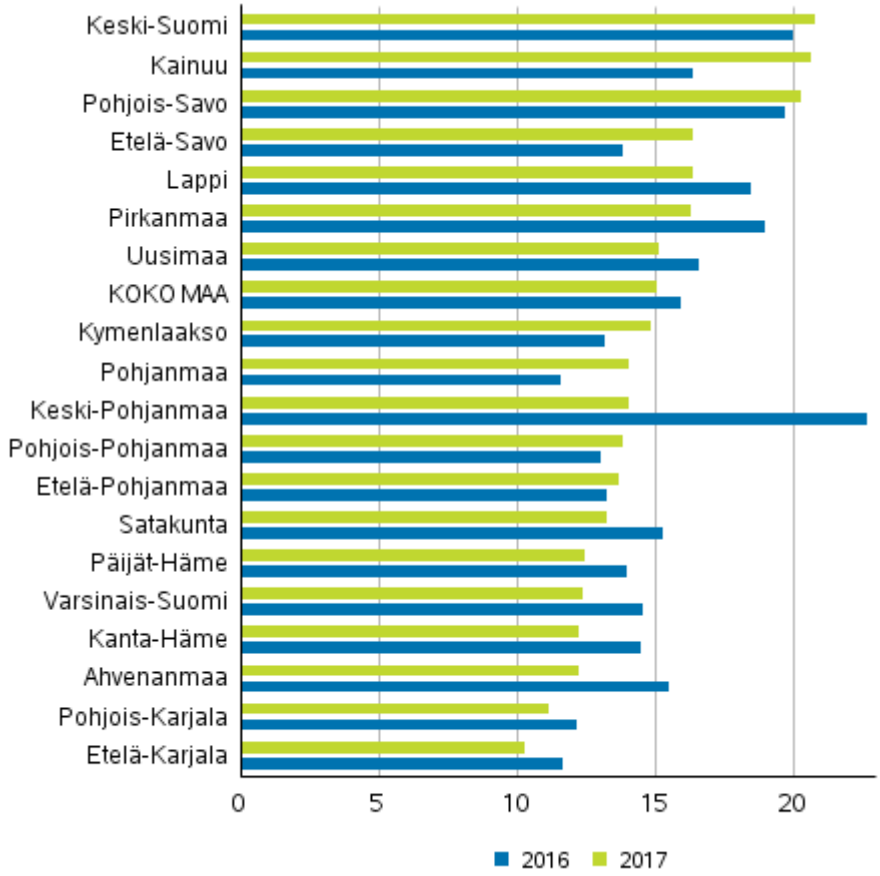

Alaikäiset uhrit

Vuoden 2011 alussa voimaan tullut lainmuutos lisäsi kirjattujen pahoinpitelyiden määrää huomattavasti. Lainmuutoksen myötä alaikäiseen tai läheiseen kohdistetut lievät pahoinpitelyt tulivat virallisen syytteen alaisiksi. Lisäksi huhtikuun 2015 alussa tuli voimaan lastensuojelulain muutos (1302/2014), jolla laajennettiin ilmoitusvelvollisuutta tilanteissa, joissa on syytä epäillä lapsen henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta. Vuonna 2017 tietoon tulleet vanhempien alaikäisiin lapsiinsa kohdistamat väkivaltatapaukset vähenivät 2,2 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Poikiin kohdistuvat teot lisääntyivät 5,1 prosenttia ja tyttöihin kohdistuneet vähenivät 10,0 prosenttia. Lainmuutokset näyttäisivät myös lisänneen naisten osuutta kaikista perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan syylliseksi epäillyistä. Vuonna 2010 perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan syylliseksi epäillyistä naisia oli 19,6 prosenttia ja vuonna 2017 vastaava osuus oli 22,2 prosenttia.

Vanhempien alaikäisiin lapsiinsa kohdistamasta väkivallasta noin kolmannes oli naisten tekemää. Naisten tekemän väkivallan osuus oli kuitenkin sitä suurempi, mitä nuorempi lapsi on uhrina. Kun uhri oli alle 6-vuotias, epäilty oli nainen (lapsen äiti) 36,6 prosentissa tapauksista. Kun uhri oli 15–17-vuotias, oli epäilty nainen 28,8 prosentissa tapauksista. Absoluuttiset luvut ovat melko pieniä, joten pienetkin muutokset voivat vaikuttaa prosenttiosuuksiin suuresti.

Vanhempien alaikäisiin lapsiinsa kohdistama väkivalta 2017

Uhrin ikä/epäilty	Mies		Nainen		Epäillyt yhteensä
	lkm	%	lkm	%	lkm
0 - 6	494	63,3	286	36,6	780
7 - 14	660	62,7	392	37,2	1 052
15 - 17	163	71,1	66	28,8	229
Yhteensä	1 317	63,9	744	36,0	2 061

Vuoden 2011 lainmuutoksen myötä väheni niiden tapausten osuus, joissa asianomistaja ei vaadi rangaistusta tai peruu vaatimuksensa. Ennen vuotta 2011 noin 12 prosentissa perhe- ja lähisuhdeväkivaltailmoituksista asianomistaja ei vaatinut rangaistusta. Lainmuutoksen jälkeen osuus on pudonnut noin 4 prosenttiin. Samoin ennen lainmuutosta asianomistaja perui vaatimuksensa noin 11 prosentissa tapauksista kun lainmuutoksen jälkeen osuus on laskenut noin 4 prosenttiin.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan toistuvuus

Vuosien 2009–2017 aikana perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreiksi joutuneista 6 200 oli henkilöitä, jotka ovat olleet poliisin tiedon mukaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrina vähintään kahtena eri vuonna ja 1 400 kolmena eri vuonna. Vähintään kahtena vuonna uhriksi joutuneista naisia oli 77 prosenttia ja kolmena vuonna uhriksi joutuneista 86 prosenttia. Alaikäisiä useampana vuonna uhriksi joutuneita oli 780.

Henkilö voi tilastoissa olla perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrina useamman kerran myös saman vuoden aikana. Vuoden 2017 perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia oli 8 300 ja niissä oli 6 500 eri uhria. Uhreista noin 1 240 oli henkilöitä, jotka joutuivat perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhriksi useammin kuin kerran vuoden 2017 aikana.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrien ikä- ja sukupuolijakauma poikkeaa yleisesti väkivaltarikoksien uhrien ikä- ja sukupuolijakaumasta. Vuonna 2017 perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrit olivat naisia 68,1 prosentissa tapauksista kun yleisesti väkivaltarikoksien uhrit olivat naisia 45,9 prosentissa tapauksista. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa uhri oli useammin mies kuin nainen ainoastaan alle 15–vuotiaiden uhrien tapauksessa. Yleisesti väkivaltarikoksien uhrit ovat useammin miehiä kuin naisia. Lisätietoja löytyy liitetaulukosta.

Aineisto

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta-aineisto on muodostettu rekisteritietojen pohjalta. Poliisin Patja-järjestelmän rikosilmoitusaineiston uhrille ja epäillylle on yhdistetty Tilastokeskuksen aineistoista kotipaikkatietoja, tieto perheasemasta sekä lapsista, vanhemmista, aviopuolisosta ja rekisteröidystä puolisosta. Perheaseman ja asuintietojen perusteella on päätelty asuvatko uhri ja epäilty avoliitossa. Rekisteriaineistojen tiedot ovat tilastovuoden tietoja. Aineistossa on myös huomioitu sellaiset tapaukset, joissa uhri ja epäilty ovat tilastovuotta edeltävänä vuonna asuneet avoliitossa. Tilastoon on poimittu kaikki tilastovuonna ilmoitetut rikokset, joten rikos on voinut tapahtua myös aiempana vuonna. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvinä rikoksina huomioidaan rikoslain 20 luvun seksusaalirikoksien ja 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikoksien lisäksi vapaudenriisto (RL 25:1–2§), laiton uhkaus (25:7§), vainoaminen (25:7a§) ja pakottaminen (25:8§). Aineistossa näkyvät vain viranomaisille ilmoitetut tapaukset. Tilastossa on vain viranomaisten tietoon tulleet tapaukset, läheskään kaikkea perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ei ilmoiteta viranomaisille.

Poliisin tietoon tullut rikollisuus –tilasto ja pakkokeinot –tilasto yhdistettiin maaliskuussa 2015. Tätä aiemmin julkaistut tiedot löytyvät tilastojen vanhoilta kotisivuilta. Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilaston www-sivut: http://www.tilastokeskus.fi/til/polrik/index.html ja Pakkokeinot-tilaston www-sivut: http://tilastokeskus.fi/til/pkei/index.html

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrien ikä ja sukupuoli verrattuna eräiden väkivaltarikoksien uhreihin 2017.....6

Laatuseloste: Rikos- ja pakkokeinotilasto.....7

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrien ikä ja sukupuoli verrattuna eräiden väkivaltarikoksien uhreihin 2017

Ikä/sukupuoli	Mies		Nainen	
	Perhe- ja lähisuhdeväkivalta	Väkivaltarikokset	Perhe- ja lähisuhdeväkivalta	Väkivaltarikokset
Uhrin ikä yhteensä	31,9	54,1	68,1	45,9
0 - 14	57,0	57,4	43,0	42,6
15 - 17	36,9	52,1	63,1	47,9
18 - 20	23,9	56,6	76,1	43,4
21 - 24	25,3	56,1	74,7	43,9
25 - 34	21,5	54,2	78,5	45,8
35 - 44	19,4	50,4	80,6	49,6
45 - 54	25,2	52,0	74,8	48,0
55 - 64	30,3	55,2	69,7	44,8
65 -	39,0	55,0	61,0	45,0

Laatuseloste: Rikos- ja pakkokeinotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Rikos- ja pakkokeinotilasto keskittyy rikollisuutta koskevien alueellisten jakaumien sekä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen käyttämien pakkokeinojen kuvaamiseen.

Pakkokeinojen osalta alueluokituksena on poliisilaitos, rikosten osalta kunta.

Rikosten osalta tilastossa kuvataan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleita rikoksia. Tilastossa kuvataan ilmoitettujen rikosten lukumäärien lisäksi myös selvitettyjen rikosten määrä sekä selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä. Syylliseksi epäillyistä kerrotaan ikä, sukupuoli, kansalaisuus sekä joitain sosioekonomisia taustatekijöitä. Tilasto sisältää tietoja myös joidenkin rikosten uhreista sekä perheväkivallasta.

Tilastolla kuvataan vain rikoksia, joista on tehty rikosilmoitus, sakkomääräys, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Suuri osa rikoksista jää piiloon, toisin sanoen ne eivät tule tietoon tai niitä ei rikoksina ilmoiteta. Tilastoitujen rikosten määriin vaikuttavat esimerkiksi muutokset valvonnassa, lainsäädännössä sekä kansalaisten halukkuudessa ilmoittaa rikoksista poliisille.

Tilasto kuvaa rikoksia, jotka ovat tulleet tietoon tilastokauden aikana. Rikos voi olla tapahtunut aiemminkin. Selvitetyt rikokset tilastoidaan rikoksen selvitysvuoden mukaan, vaikka rikos olisi tullut tietoon aiemmin.

Rikoksella tarkoitetaan tekoa, josta lainsäädännössä on säädetty rangaistus. Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tehtävänä on tutkia rikos, suorittaa esitutkinta ja jättää selvitetty rikos syyttäjän harkintaan. Lievemmissä tapauksissa laissa säädetyin perustein voidaan rikos jättää ilmoittamatta syyttäjälle.

Rikos kirjataan tehdyksi rikoksen tekopaikan mukaan.

Pääsääntönä on, että henkilö esitetään tilastossa yhtä monta kertaa kuin häntä epäillään rikoksesta (henkilöiden bruttomäärä). Tilastoyksikkönä on käytetty rikosta. Mikäli useita henkilöitä on yhdessä ryhtynyt samaan rikokseen, rikosten lukumääräksi on merkitty yksi.

Lukuihin sisältyvät rikoksen yritykset, poikkeuksena erillisenä ryhmänä esitettävät tapon, murhan ja surman yritykset sekä tuhotyön yritykset. Avunanto ja yllytys rikokseen esitetään sen rikoksen nimikkeellä, johon osallisuudesta on kysymys.

Tilasto sisältää myös tietoja kunnallisesta pysäköinninvalvonnasta sekä eräistä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen suorittamista tehtävistä kuten itsemurhien, hirvieläinkolarien, palonsyiden yms. tutkimuksista. Nämä luvut kuvaavat poliisin tehtäviä, eivätkä siten ole suoraan tulkittavissa esimerkiksi itsemurhien määräksi. Itsemurhien määrää kuvataan Tilastokeskuksen kuolemansyyt-tilastossa osoitteessa http://www.tilastokeskus.fi/til/ksyyt/index.html

Pakkokeinot

Tilasto sisältää tiedot pakkokeinolakiperusteisista pakkokeinoista. Niillä pyritään poikkeuksetta rikoksen selvittämiseen. Lisäksi tilasto sisältää ns. poliisilakiperusteiset kiinniotot, niillä taas pyritään suojaamaan kohteena olevaa henkilöä itseään tai estämään kohtuuton häiriön tai vahingon aiheuttaminen. Poliisilakiperusteisen kiinnioton kohteeksi joutuneista henkilöistä käytetään usein nimitystä 'päihtyneenä säilöönotetut', joita heistä on valtaosa. Poliisilakiperusteista kiinniottoa ei ole kuitenkaan rajattu pelkästään päihtyneisiin.

Lisäksi tilasto sisältää ulkomaalaislakiperusteisia pakkokeinoja, joista esimerkkinä voidaan mainita 'ulkomaalaisen säilöönotto'. Osan pakkokeinoista voi päättää poliisi itse, osa edellyttää tuomioistuimen päätöstä. Tilastossa pakkokeinot, joiden lyhenne päättyy O -kirjaimeen, ovat tuomioistuimen hyväksymiä. Lähestymiskielloista mukana ovat sekä poliisin määräämät väliaikaiset lähestymiskiellot että käräjäoikeuden määräämät lähestymiskiellot.

Tilasto ei sisällä tietoja telekuuntelusta, televalvonnasta eikä teknisestä tarkkailusta pakkokeinona. Tilasto ei myöskään sisällä tietoja liiketoimintakielloista. Liiketoimintakielloista on saatavissa tietoa Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset –tilastosta osoitteesta http://www.tilastokeskus.fi/til/syyttr/index.html.

Tilasto kuvaa pakkokeinoja, joita on käytetty kalenterivuoden aikana. Niiden taustalla oleva rikos on voinut tapahtua aiemmin.

Pakkokeinoissa voi olla useampia yleisperusteita, mutta tilastossa ja tietokantataulukoissa esitetään vain yksi peruste pakkokeinoa kohden. Tähän ratkaisuun on päädytty tulkinnan helpottamiseksi ja koska tilastossa kuvataan pakkokeinon kohteiksi joutuneita henkilöitä.

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Tässä tilastossa pääasiallinen toiminta on ryhmitelty seuraavasti:

- työlliset
- työttömät
- opiskelijat, koululaiset
- eläkeläiset, työttömyyseläkeläiset
- muut työvoiman ulkopuolella olevat
- ei väestötietoja

Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla. Tiedot pääasiallisesta toiminnasta perustuvat eri rekistereistä saatuihin tietoihin. 0–14-vuotiaat kuuluvat ryhmään 'opiskelija, koululainen'. Tieto kuvaa henkilön toimintaa vuonna 2015.

Koulutusaste on tässä tilastossa ryhmitelty seuraavasti:

- perusaste
- keskiaste
- alin korkea-aste
- alempi korkeakouluaste
- ylempi korkeakouluaste
- alle 15-vuotiaat
- ei väestötietoja

Tiedot henkilön koulutuksesta saadaan Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä. Käytetyt tiedot ovat vuodelta 2016.

Sosioekonomisen aseman muodostaminen henkilölle perustuu tietoihin henkilön pääasiallisesta toiminnasta, ammatista, ammattiasemasta sekä toimialasta. Sosioekonominen asema on tässä tilastossa ryhmitelty seuraavasti:

- yrittäjät
- ylemmät toimihenkilöt
- alemmat toimihenkilöt
- työntekijät
- opiskelijat
- eläkeläiset
- muut
- tuntematon
- ei väestötietoja

7–15-vuotiaat on sijoitettu ryhmään 'opiskelijat' ja 0–6-vuotiaat ryhmään 'muut'. Luokkaan 'muut' kuuluvat pitkäaikaistyöttömät ja muualla luokittelemattomat. Käytetyt tiedot ovat vuodelta 2015.

Valtionveronalaiset tulot: Ansiotulot + pääomatulot. Tiedot perustuvat verohallituksen verotietokannan valtionveronalaisia tuloja koskeviin tietoihin. Ryhmään 'muut' sisältyy tulottomat ja tuntemattomat rekisteröityyn väestöön kuuluvat (vakinaisesti ja tilapäisesti Suomessa asuvat), mutta ei henkilötunnuksettomat. Käytetyt tiedot ovat vuodelta 2016.

Käytettävissä olevat tulot: Käytettävissä olevat tulot = palkkatulot + yrittäjätulot + omaisuustulot + saadut tulonsiirrot - maksetut tulonsiirrot. Käytetyt tiedot ovat vuodelta 2016 ja niiden kuvaamiseen käytetään samaa luokitusta kuin valtionveronalaisien tulojen kuvaamiseen.

Syntyperä: Henkilö on suomalaista syntyperää, jos vähintään hänen toinen vanhempansa on syntynyt Suomessa. Ulkomaista syntyperää ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Lisäksi luokittelussa on henkilön syntymämaa: Suomessa tai ulkomailla.

Pääasiallisen toiminnan, koulutusasteen, sosioekonomisen aseman ja valtionveronalaisten tulojen ryhmään 'ei väestötietoja' kuuluvat sellaiset henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Tällaisia henkilöitä ovat Suomessa rekisteröityyn väestöön kuulumattomat, kuten turistit ja muut Suomessa väliaikaisesti vierailevat.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu kokonaisaineistoon. Tilaston perusaineisto on saatu poliisin käytössä olevasta automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvasta rikosilmoitusjärjestelmästä, josta tässä yhteydessä käytetään lyhennettä PATJA.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilastokeskukseen toimitettu neljännesvuosiaineisto tarkentuu tilastovuoden aikana poliisin tutkinnan edetessä. Vuosiaineistosta tilastovuotta seuraavan vuoden maaliskuussa poimittavat tiedot poikkeavat jossain määrin neljännesaineiston tiedoista.

Tilastossa ovat kaikki edellä mainitut poliisin määräämät pakkokeinot ja kaikki poliisin tuomioistuimen päätettäväksi jättämät pakkokeinot. Suhteellisen harvinaiset tapaukset, joissa tuomioistuin ei ole hyväksynyt pakkokeinoa tai on muuttanut sitä, eivät välttämättä näy tilastossa.

Nykyiset tilastot kuvaavat hyvin rikollisuutta ja sen muutoksia. Tilastokeskuksessa on analysoitu rikosilmoitusaineistosta tapausten selosteosat vuoden 1998 väkisinmakaamisten ja törkeiden pahoinpitelyjen sekä vuoden 2007 lapsen seksuaalisten hyväksikäyttöjen ja törkeiden ryöstöjen osalta. Selosteet olivat laadultaan hyviä. Rikosten lukumäärätiedot ja rikoksista rekisteriin kirjatut tiedot olivat selosteiden kanssa yhtäpitäviä. PATJA-järjestelmään kirjattavat tiedot osoittautuivat luotettaviksi. Tilastojen perusaineistona PATJA-järjestelmää voidaan pitää hyvänä.

Väärennysrikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä oli poikkeuksellisen suuri vuonna 2007. Tämä johtuu Imatralla ilmi tulleesta rikossarjasta.

Vuonna 2010 Pohjanmaalla raiskausrikosten lisääntyminen johtui yhteen rikosilmoitukseen kirjatusta usean osateon käsittävästä tapahtumasarjasta.

Lievät pahoinpitelyt siirtyivät vuoden 2011 alusta virallisen syytteen alaisiksi silloin, kun ne kohdistuvat alaikäiseen, tekijälle läheiseen henkilöön tai henkilöön, joka suorittaa työtehtäviään. Tähän asti rankaiseminen lievästä pahoinpitelystä on edellyttänyt, että uhri vaatii tekijälle rangaistusta. Jatkossa esitutkinnan käynnistäminen ja tekijän saattaminen vastuuseen eivät ole enää riippuvaista uhrin tahdosta

4. Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tietoon tullutta rikollisuutta kuvaavat neljännesvuosiaineistot poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä kaksi kuukautta neljänneksen päättymisen jälkeen ja tiedot valmistuvat tilastokautta seuraavan kolmen kuukauden kuluessa.

Tietoon tullut rikollisuus vuositilaston perusaineisto poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä tilastovuotta seuraavan maaliskuun puolivälissä. Tulokset valmistuvat toukokuun aikana.

Pakkokeinojen aineisto poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä tilastovuotta seuraavan helmikuun alussa. Tulokset valmistuvat helmi-maaliskuun aikana.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tietoon tullut rikollisuus –vuositilasto julkaistaan toukokuun loppuun mennessä.

Tietoon tullut rikollisuus –neljännesvuositilasto julkaistaan 4 kertaa vuodessa tilastokautta seuraavan kolmen kuukauden kuluessa.

Pakkokeinojen tilasto julkaistaan vuosittain helmi–maaliskuussa.

Perheväkivaltatilasto perustuu rikostilaston vuosiaineistoon sekä väestötilastoihin. Tilasto julkaistaan touko–kesäkuussa.

Tarkempia tietoja rikos- ja pakkokeinotilastosta löytyy tilaston www-sivuilta. Lisätietoja voi pyytää myös Tilastokirjaston tietopalvelusta sekä oikeustilastojen asiantuntijoilta. Mahdollisuudesta saada tilastoaineistoja tutkimuskäyttöön voi tiedustella Tilastokeskuksen tutkijapalvelusta.

Tietoja poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä pakkokeinoista on Tilastokeskuksen maksuttomassa StatFin-tilastopalvelussa osoitteessa http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__oik__rpk/?tablelist=true .

Rikos– ja pakkokeinotilaston www-sivut: http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/index.html

Tilastokirjaston tietopalvelu: http://www.tilastokeskus.fi/tup/tilastokirjasto/info.html tai puhelimitse arkena ma–pe klo 9.00–16.00 numerosta 029 551 2220.

Oikeustilastojen yhteydenottolomake: http://www.stat.fi/til/rpk/yht.html

Poliisin tietoon tullut rikollisuus –tilasto ja pakkokeinot –tilasto yhdistettiin maaliskuussa 2015. Tätä aiemmin julkaistut tiedot löytyvät tilastojen vanhoilta kotisivuilta. Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilaston www-sivut: http://www.tilastokeskus.fi/til/polrik/index.html ja Pakkokeinot-tilaston www-sivut: http://tilastokeskus.fi/til/pkei/index.html

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastoissa käytetään julkaisuhetkenä voimassa olevaa alueluokitusta. Taulukoissa, joissa esitetään muutos edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan, aikaisempien vuosien luvut on muutettu vastaamaan uusinta alueluokitusta, jotta tilastot olisivat vertailukelpoisia.

Pakkokeinoissa alueluokituksena käytetään julkistamishetkellä voimassa olevaa poliisilaitosluokitusta. Poliisilaitosten määrä väheni vuoden 2009 alusta 90:stä 24:ään. Vuodesta 2009 lähtien tiedot esitetään uuden poliisilaitosjaon mukaisesti. Tilastokeskuksen StatFin-tilastopalveluun jäävät lisäksi vuodet 2004–2008 aikaisempien poliisilaitosten mukaisesti tehtyinä. Vuonna 2014 poliisilaitosten määrä laski 12:sta ja vuoden 2013 pakkokeinot on tilastoitu uudella poliisilaitosjaolla.

Lainmuutokset vaikeuttavat vertailua eri vuosien ja eri rikostyyppien välillä.

Tilastoilla kuvataan yksittäisten rikosten määriä. Suuret rikossarjat saattavat paljastuessaan aiheuttaa kymmenien, joissain tapauksissa jopa tuhansien rikosten lisäyksen tilastossa. Seuraavana vuonna luvut useimmiten palaavat entiselleen. Ongelma korostuu, kun tehdään suhteellisen harvinaisista rikoksista alueellisia vertailuja rikollisuuskehityksestä.

Rikosten määrän laskentaperusteissa tapahtuvat muutokset vaikeuttavat rikosten määrän vertailtavuutta eri vuosina. Kun esimerkiksi petosten lukumäärän laskentaperuste muuttui 1991, niin muutos ei vaikuttanut pelkästään petosten määrään, vaan myös rikosten kokonaislukumäärän vertailtavuus edellisiin vuosiin vaikeutui.

Tilastoitujen rikosten määriin vaikuttavat esimerkiksi muutokset poliisin valvonnassa, lainsäädännössä sekä kansalaisten halukkuudessa ilmoittaa rikoksista poliisille.

Suomen virallisessa tilastossa (sarja XXIII, uusi sarja Oikeus) on julkaistu Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilastoa vuodesta 1927 lähtien. Tietojen saanti perustuu valtioneuvoston päätökseen 11.12.1926 (nro 321/1926), jolla poliisipiirit on määrätty antamaan oikeustilastoja varten tiedot tietoon tulleista rikoksista. Sisäasiainministeriö ja Tilastokeskus ovat sopineet tiedonkeruun ja tietosisällön myöhemmistä muutoksista. Kaudelle 1971–1979 sisäasiainministeriö on antanut ohjeet Poliisin käskylehdessä nro 2/1971 ja vuodesta 1980 lähtien kiertokirjeessä 7.12.1979 nro 4616/402/79. Vuodelle 1991 ohjeet on annettu kirjeessä 15.3.1991 nro 900/69/91 ja vuodesta 1992 alkaen 31.1.1992 päivätyssä kirjeessä. Myös vuosina 1938, 1945 ja 1951 on tehty muutoksia, joilla on ollut huomattava vaikutus tilaston sisältöön.

Vuodesta 1954 lähtien Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tullut rikollisuus-tilaston yhteydessä on julkaistu tietoja myös tullirikoksista.

Maksuttoman Statfin –tietopalvelun poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tullut rikollisuus- tietojen aikasarjat alkavat vuodesta 1980.

Vuoden 2010 alussa lukuihin lisättiin tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet rikokset. Nämä tiedot esitetään vuodesta 2009 alkaen. Muutos lisäsi kaikkien rikosten lukumääriä noin kaksi prosenttia. Huumausainerikokset lisääntyivät muutoksen johdosta 6-8 prosenttia.

Vuoden 2012 loppuvuoden ja vuoden 2013 alkuvuoden liikenneturvallisuuden vaarantamista koskevat luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, sillä tuli ilmi, että automaattisen liikennevalvonnan loppuvuonna 2012 havaitsemia ylinopeuksia on kirjattu vuoden 2013 alkupuolelle.

Pakkokeinoja on tilastoitu samankaltaisesti vuodesta 2002 lähtien.

Lainmuutokset vaikeuttavat myös pakkokeinojen vertailua eri vuosien ja eri pakkokeinotyyppien välillä. Esimerkiksi henkilökatsastuksiin sisältyvä DNA-tunnisteiden ottoa koskeva lainsäädäntö muuttui 2004 alusta (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta 22.8.2003/761 ja Pakkokeinolaki 27.6.2003/646). Muutos aiheutti sen, että DNA-tunnisteiden otto muuttui normaaliksi tutkimusrutiiniksi. Pakkokeinojen määriin voivat vaikuttaa esimerkiksi muutokset poliisin rikostutkimuskäytännöissä tai päihtyneiden huollossa.

RIKOS:

Uusi tieliikennelaki(267/81) tuli voimaan 1.4.1982. Tilastossa lakia sovellettiin vuoden alusta lähtien. Luvut eivät lainmuutoksesta johtuen vastanneet aikaisempien vuosien lukumääriä eri liikennerikostyypeissä.

Rikesakkolaki (66/83) ja Laki rikesakosta tieliikenteessä (68/83) tulivat voimaan 1.9.1983. Lain mukaan voidaan tieliikennelain (267/81) tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten rikkomisesta antaa rikesakko, mikäli rikkomuksen katsotaan aiheuttaneen vain vähäistä vaaraa tai haittaa.

Poliisin antamat rikesakot 1.9.1983 lähtien sisältyvät tilastoon.

Kavallusrikosten tilastointikäytäntöä muutettiin vuodesta 1983 lähtien, usean osateon käsittävät kavallusrikokset tilastoidaan yhtenä rikoksena.

1.1.1991 tuli voimaan laki rikoslain muutoksesta (769/90), muutos koski omaisuus-, vaihdanta- ja talousrikoksia. Muutos oli rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäinen vaihe, se sisälsi myös senkaltaisia periaatteellisia muutoksia, että eräiden rikosluokkien osalta vertailtavuus aikaisempiin vuosiin katkesi. Tuli uusia rikosnimikkeitä, ja osin myös samoina säilyneiden nimikkeiden sisältö muuttui. Ongelmallisia tässä suhteessa ovat irtaimen omaisuuden luvatonta käyttöä koskevat rikokset, ja niistä erityisesti ns. moottoriajoneuvojen anastukset, petos- ja maksuvälinepetosrikokset ja väärennysrikokset. Muiden yleisten tavanomaisten omaisuusrikosten osalta vertailukelpoisuus aikaisempiin vuosiin säilyi. Tilaston tietosisältöä muutettiin vastaamaan uudistettua lainsäädäntöä. Maksuvälinepetosten tilastointikäytäntö muuttui vuonna 1991. Muutos vähensi tilastoitujen rikosten määrää.

Rikoksen yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisen (697/91) johdosta ei tilastoinnissa vuoden 1992 alusta lukien otettu huomioon käsitettä yksin teoin tehdystä rikoksesta. Aikaisemmin yksin teoin tehdyt rikokset oli tilastoitu muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vain päärikoksen mukaan. Päärikoksella tarkoitetaan rikosta, josta laissa määrätty rangaistus on ankarin. Tilastointitavan muutos lisäsi jossain määrin tilastoitujen rikosten määrää.

Huumausainerikoksia koskevat uudet säädökset tulivat voimaan 1.1.1994. Ne muodostavat rikoslain 50 luvun. Lainmuutoksen takia ainoastaan huumausainerikosten kokonaismäärät ovat vertailukelpoisia edellisten vuosien vastaaviin lukuihin. Vaikka tilastointikäytäntöä ei lainmuutoksen seurauksena muutettu oli vuoden 1994 huumausainerikosten tilastointi poliisipiireissä jossain määrin epäyhtenäistä. Huumausainerikoksia arvioidaan kirjatun kymmenisen prosenttia todellista enemmän. 1.9.1994 tulivat voimaan liikennejuopumuksia koskevat uudet säädökset. Törkeän rattijuopumuksen promilleraja laski 1,5:sta 1,2:een. Lainmuutoksen vuoksi vain rattijuopumusten yhteismäärät ovat vertailukelpoisia edellisiin vuosiin. Vesiliikennejuopumuksen uudeksi rajaksi vahvistettiin yksi promille entisen 1,5 promillen asemesta.

1.9.1995 tuli voimaan laki Rikoslain muutoksesta (578/95). Rikosnimikkeistön muutoksen vaikutukset tietojen vertailtavuuteen aikaisempiin vuosiin olivat vähäiset.
Seuraavassa esitetään uuden nimikkeen vastaavuus aikaisemmin käytössä olleeseen nimikkeeseen:

Vanha nimike --> Uusi nimike

- Tappo --> Tappo
- Tappo --> Surma
- Tapon tai murhan yritys --> Tapon, murhan tai surman yritys
- Lapsentappo --> Lapsensurma
- Kuolemantuottamus --> Kuolemantuottamus, törkeä kuolemantuottamus
- Ruumiinvamman tai sairauden tuottamus --> Vammantuottamus, törkeä vammantuottamus
- Murhapoltto --> Tuhotyö, liikennetuhotyö, törkeä tuhotyö
- Murhapolton yritys --> Tuhotyön, liikennetuhotyön, törkeä tuhotyön yritys

Tuhotyötä ja murhapolttoa koskevat rikosnimikkeet eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia. Tuhotyö käsittää murhapolton lisäksi myös aiemmin muihin nimikkeisiin kuuluneita tapauksia.

1.1.1995 voimaan tullut uusi Alkoholilaki (1143/94) aiheutti muutoksia rikosluokitteluun. Käytöstä poistettiin nimike 'alkoholipitoisen aineen nauttiminen yleisellä paikalla'. Vuoden 1995 huumausainerikosten tilastointi oli poliisipiireissä jossain määrin epäyhtenäistä.

Vuonna 1996 otettiin käyttöön seuraavat uudet rikosnimikkeet: sotilasrikokset, työrikokset, ympäristörikokset, eräiden aineettomien oikeuksien loukkaaminen. Uusina tietoina esitetään syylliseksi epäiltyjen naisten ikäjakauma sekä henki- ja pahoinpitelyrikosten tapahtumapaikka.

Vuodesta 1997 lähtien esitetään tieto syylliseksi epäillyn kansalaisuudesta.

Rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan sekä seksuaalirikoksia koskevat uudet säädökset tulivat voimaan 1.1.1999. Ne muodostavat rikoslain 15, 16, 17 ja 20 luvun. 1.10.1999 tulivat voimaan liikennerikoksia koskevat uudet säädökset rikoslain 23 lukuun. Taulukon rikosnimikkeet on ryhmitelty uuden lainsäädännön mukaan. Nyt esitettävät rikoslakirikokset sisältävät aiemmin tieliikennelakiin kuuluneita rikoksia.

1.4. 2000 muutettiin eräiden rikostyyppien tilastointikäytäntöä. Rauhanrikkomiset (Rikoslaki 24 luku) tilastoidaan siten, että usean osateon käsittävä tapahtumasarja merkitään yhtenä rikoksena. Samalla tavoin tilastoidaan hautarauhan rikkomiset ja lähestymiskiellon rikkomiset. Viimeksi mainitut sisältyvät rikosryhmään `muut rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan'.

1.9.2001 tuli voimaan uusi huumausainerikoksia koskeva säädös. Rikosluokitukseen lisättiin nimike huumausaineen käyttörikos.

1.10.2002 tulivat voimaan uudet moottorikulkuneuvon käyttövarkauksia koskevat säädökset. Rikosluokitukseen lisättiin kaksi uutta nimikettä: moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus sekä törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus. Aiemmin nämä rikokset tilastoitiin moottoriajoneuvoon kohdistuviksi luvattomiksi käytöiksi.

1.1.2003 uutena rikosnimikkeenä otettiin käyttöön muu ajoneuvorikkomus.

1.10.2003 tuli voimaan uusi Järjestyslaki. Rikosluokitukseen lisättiin nimike järjestyslain rikkomiset.

Vuodesta 2003 lähtien esitetään rattijuopumusten yhteydessä tieto syylliseksi epäillyn käyttämästä päihteestä.

Vuodesta 2004 lähtien esitetään syylliseksi epäillyn käyttämää päihdettä koskeva tieto: muun päihteen ja alkoholin yhteiskäyttö (sekakäyttö). Aiemmin nämä tiedot esitettiin kohdassa muun päihteen vaikutuksen alaisena.

1.1. 2004 otettiin käyttöön uutena rikosnimikkeenä järjestyslain rikkomiset. Nimikkeistöstä poistettiin järjestyssääntörikkomus, poliisimääräyksen rikkominen.

Aserikoksia koskeva rikoslain 41 luku tuli voimaan 1.6. 2007. Nämä rikokset sisältyvät uudistettuun rikosnimikkeeseen rikokset rikoslain 41, 42 ja 43 lukua vastaan. Muutos ei vaikuta rikosten kokonaismäärään.

Vuoden 2009 alusta otettiin käyttöön uusi rikosten ryhmittely.
A Omaisuusrikokset
B Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset
C Seksuaalirikokset
D Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan
E Eräät liikennerikokset
F Muut rikokset

Myös rikosnimikkeistön rakennetta on muutettu:
Eräät liikennerikokset ryhmässä (E) ei esitetä liikenneturvallisuuden vaarantamisia eikä liikennepakoja tieliikenteessä.
Muut rikokset ryhmä (F) koostuu ryhmiin A-E kuulumattomista rikoslakia vastaan tehdyistä rikoksista sekä rikoslain ulkopuolisista rikoksista.
Tilastoon on muodostettu omana ryhmänään liikenneturvallisuuden vaarantamiset, liikennepaot tieliikenteessä, liikennerikkomukset, tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomiset ja ajoneuvorikkomukset.

Uudistuksen tavoitteena on parantaa rikosten vertailtavuutta eri vuosien kesken sekä edistää niiden kansainvälistä vertailukelpoisuutta.

Alkoholirikoksia koskeva rikoslain 50a luku ja alkoholilain muutos tulivat voimaan 1.11. 2009 Uusina rikosnimikkeinä otettiin käyttöön alkoholirikos, törkeä alkoholirikos, lievä alkoholirikos ja alkoholirikkomus. Lainmuutoksen vuoksi vain alkoholirikosten ja -rikkomusten yhteismäärä on vertailukelpoinen edellisiin vuosiin. Tapahtumakertatietoja ei tässä taulukossa esitetä.

Vuonna 2010 muutettiin asunnosta luvatta tunkeutuen tehtyjen varkausrikosten tilastointikäytäntöä. Vuodesta 2009 lähtien vapaa-ajan asuntoon ja muuhun asuntoon kohdistuneet varkausrikokset esitetään erillisinä tietoina.

Vuonna 2010 lisättiin tekopaikkaa kuvaavia tietoja seuraaville rikoksille: ryöstörikokset, vahingontekorikokset, tapon, murhan tai surman yritykset ja raiskausrikokset. Tiedot esitetään vuodesta 2009 alkaen.

Vuonna 2012 lisättiin syylliseksi epäiltyjen taustoja kuvaavia tietoja syylliseksi epäiltyjen valtionveronalaisista tuloista, koulutusasteesta, pääasiallisesta toiminnasta ja sosioekonomisesta asemasta. Sosioekonomista asemaa kuvaavan liitetaulukon 5. ja pääasiallista toimintaa kuvaavan liitetaulukkon 6. väestötiedot ovat vuodelta 2012. Muissa liitetaulukoissa koko väestön tiedot ovat vuodelta 2013.

Vuonna 2013 lisättiin tieto syylliseksi epäiltyjen syntyperästä.

Vuoden 2013 elokuussa tulivat voimaan lait toisen henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta, törkeän ryöstön valmistelusta sekä panttivangin ottamisen valmistelusta.

Vainoaminen kriminalisoitiin 1.1.2014 alkaen.

1.9.2014 Rikoslain 20. luku (seksuaalirikoksista) uudistui. Rikoksien rangaistusasteikkoa kovennettiin ja 20:3§ (pakottaminen sukupuoliyhteyteen) kumottiin. Lakiin lisättiin 20:5a§ seksuaalinen ahdistelu.

4.9.2015 rikoslakiin lisättiin identiteettivarkaus (RL 38:9a§).

PAKKOKEINOT:

Vuoden 2014 alussa tulivat voimaan laite-etsintää ja paikan etsintää koskevat pakkokeinot. Näiden pakkokeinojen käyttöönotto vaikutti mm. käytettyjen kotietsintöjen ja takavarikkojen määriin laskevasti.

Vuoden 2016 alussa tuli voimaan pakkokeino ulkomaalaisen säilöönotosta.

Henkilötarkastuksiin ja kotietsintöihin liittyvistä takavarikoista esitetään vuodesta 2009 lähtien vain kokonaismäärät. Tarkempaa luokittelua ko. pakkokeinoista ei ole käytettävissä. Poliisilakiperusteisten säilöönottojen määrä ei määritelmällisistä syistä ole täysin sama kuin tietoon tullut rikollisuus -tilastossa esitetty päihtyneenä säilöönotettujen määrä.

Verikokeesta tehdyt humalatilan selvitysten määrät olivat vuosina 2009–2010 kirjautuneet järjestelmään puutteellisesti. Tämä usean tuhannen tapauksen poikkeama on huomioitava vertailtaessa pakkokeinojen

kokonaismääriä. Vuoden 2010 luku oli vain 975, kun sen olisi pitänyt olla lähempänä vuoden 2011 lukua, joka oli 8 323.

Tuomioistuinten päättämistä pakkokeinoista on saatavissa tietoja tuomioistuintilastoista vuoden 2013 tilastoihin saakka.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Vuositilaston tiedot poikkeavat neljännesvuosittain esitetyistä ennakollisista tiedoista.

Keskusrikospoliisi ja yksittäiset poliisilaitokset julkaisevat tietoja rikollisuudesta. Nämä luvut eroavat Tilastokeskuksen tiedoista aineiston poiminta-ajankohdasta ja erilaisista tiedonkeruukriteereistä johtuen. Tilastokeskuksen tiedoissa on lisäksi mukana tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet rikokset.

Tilastossa käytetyt rikosluokitukset vuosilta 2004–2014 ovat Tilastokeskuksen verkkosivuilla osoitteessa http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/rikokset/versio.html.

Tilastossa käytetyt käsitteet ja määritelmät on kuvattu verkko-osoitteessa http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/kas.html.

Tilastokeskus

Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

Oikeus 2018

Lisätietoja

Kimmo Haapakangas 029 551 3252
Vastaava tilastojohtaja:
Jari Tarkoma

rikos@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Rikos- ja pakkokeinotilasto 2017, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2342-9151 (pdf)

TILASTORAPORTTI 40 | 2018

29.11.2018

Lähisuhdeväkivalta 2017

Päälöydökset

- Rikosuhritutkimuksen mukaan naisista 4,8 % ja miehistä 2,5 % on joutunut väkivallan ja uhkailun kohteeksi entisen tai nykyisen puolison tai seurustelukumppanin taholta.
- Rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan viranomaisten tietoon tulleista lähisuhdeväkivallan täysi-ikäisistä uhreista 83,6 % on naisia ja 17,4 % miehiä.
- Rikos- ja riita-asioiden sovitteluun ohjatuissa lähisuhdeväkivaltarikoksissa epäillyistä 72 % oli miehiä ja 28 % naisia.
- Nollalinjan auttavaan puhelimeen tuli lähes 8 000 puhelua ensimmäisenä toimintavuotena. 77 %:ssa tapauksista väkivallan tekijänä oli mies, 15 %:ssa nainen ja 8 %:ssa mies ja nainen.
- Turvakodeissa oli yhteensä 4 333 asiakasta vuonna 2017. Aikuisia oli 2 274 ja lapsia 2 051. Aikuisista 94 % oli naisia.

Johanna Hietamäki
etunimi.sukunimi@thl.fi

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

ISSN 1798-0887

Nollalinjan auttavan puhelimen ja turvakotien kysyntä on kasvanut

Parisuhteessaan uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutui rikosuhritutkimuksen mukaan 15–74-vuotiaista miehistä 2,5 prosenttia ja naisista 4,8 prosenttia. Muun läheisen tekemää väkivaltaa ja uhkailua koki miehistä 5,5 prosenttia ja naisista 4,7 prosenttia.

Lähisuhdeväkivaltaa kokeneille suunnatuista palveluista haetaan apua useimmiten parisuhdeväkivaltaan ja yleensä hakijana on väkivallan kohteena ollut nainen. Myös miehet hakevat ja käyttävät vastaavia palveluja. Naisten osuus on suuri niin turvakotien (94 %), valtakunnallisen auttavaan puhelimeen Nollalinjaan soitettujen puheluiden (87 %) kuin myös Helsingissä HUS:ssa avatun seksuaalista väkivaltaa kokeneille tarkoitetun Seri-tukikeskuksen (97 %) asiakaskunnassa.

Yli puolella (60 %) terveyskeskuksen neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa on käytössä kirjallinen toimintamalli parisuhdeväkivallan tunnistamiseen, kun taas lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisen kirjallinen toimintamalli oli kahdessa viidesosassa terveyskeskuksista. Tällä hetkellä ei ole saatavilla tarkkaa tietoa lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa, eikä lähisuhdeväkivallan vuoksi asiakkaina olleiden määrästä.

Valtio on kustantamaan Nollalinjan auttavaan puhelimeen tuli ensimmäisenä toimintavuotena 2017 noin 8 000 puhelua. Saapuneiden puheluiden määrä kasvoi viisinkertaiseksi tammikuusta joulukuuhun (kuvio 1).

Tilastoraportti kokoaa yhteen tilasto- ja tutkimustietoa lähisuhdeväkivallasta. Lähisuhdeväkivaltaa kuvataan tarkastellen sen esiintymistä väestötutkimuksissa sekä viranomaisten tietoon tulleiden lähisuhdeväkivallan uhrien määriä, ja lähisuhdeväkivallan vuoksi rikos- ja riita-asioiden sovitteluun ohjattujen määriä. Lisäksi tilastoraportti sisältää tietoa lähisuhdeväkivaltaan tarkoitettujen erityispalvelujen asiakasmääristä ja lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen kehitetyistä toimintamalleista.

Kuvio 1. Nollalinjan puhelut 2017

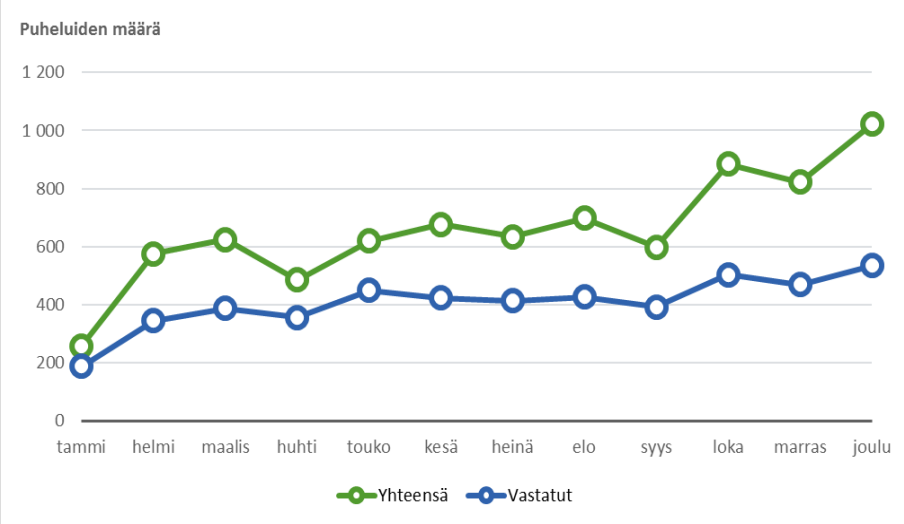

Lähde: Nollalinja, THL.

Sisällys

LÄHISUHDEVÄKIVALLAN ESIINTYMINEN SUOMESSA 3

LÄHISUHDEVÄKIVALTA RIKOKSENA 7

VIRANOMAISTEN TIETOON TULLEET LÄHISUHDEVÄKIVALTARIKOKSET 7
LÄHISUHDEVÄKIVALTA RIKOS- JA RIITA-ASIOIDEN SOVITTELUSSA 9
AVUN HAKEMINEN LÄHISUHDEVÄKIVALTAAN POLIISILTA JA TURVAKODEISTA 10

LÄHISUHDEVÄKIVALLAN KOHTAAMINEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUISSA 11

LÄHISUHDEVÄKIVALLAN TUNNISTAMISEN TOIMINTAMALLIT NEUVOLASSA JA KOULUTERVEYDENHUOLLOSSA 11
AUTTAVA PUHELIN NOLLALINJA 13
Nollalinjaan soittivat eniten väkivallan kohteena olleet naiset 13
Lähisuhdeväkivalta on usein parisuhdeväkivaltaa 14
Apua haettiin useimmiten hiljattain tapahtuneen väkivallan jälkeen 14
Henkinen ja fyysinen väkivalta keskeisiä Nollalinjaan soitetuissa tapauksissa 15
Palveluihin ohjaaminen Nollalinjan puheluissa 16
TURVAKOTIPALVELUT 17
HELSINGIN SERI-TUKIKESKUKSEN ASIAKKAAT VUONNA 2017 20

LÄHISUHDEVÄKIVALTA 2017 -TILASTORAPORTIN TUOTTAJAT 21

KÄSITTEET JA MÄÄRITELMÄT 22

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT 23

KIRJALLISUUS 23

LIITETAULUKOT 24

LAATUSELOSTE 27

Menetelmäkuvaus ja tilastotietojen relevanssi 27
Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus 29
Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus 30
Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys 30
Tilastojen vertailukelpoisuus 30
Selkeys ja eheys/yhtenäisyys 30
Lähisuhdeväkivalta 2017 -tilastoraportin erityiskysymykset 30
Liite 1 32

Lähisuhdeväkivallan esiintyminen Suomessa

Suomessa tehdään vuosittain **Kansallinen rikosuhritutkimus**[1]. Vuonna 2017 rikosuhritutkimukseen vastasi yhteensä 6 222 Suomessa vakituisesti asuvaa 15–74-vuotiasta henkilöä. Väkivallan ja sillä uhkailun kohteeksi oli joutunut lähes viidesosa kaikista tutkimukseen osallistuneista viimeisen vuoden aikana (taulukko 1). Tekijänä saattoi olla tuttu tai tuntematon henkilö. Naisista ja miehistä lähes yhtä suuri osa oli kokenut väkivaltaa tai sillä uhkaamista. Naisista suurempi osa oli kokenut seksuaaliväkivaltaa ja miehistä puolestaan suurempi osa oli kokenut väkivallalla uhkaamista. Nuoremmat olivat kokeneet enemmän kaikkia tarkasteltuja väkivallan muotoja verrattuna vanhempiin ikäryhmiin. (Danielsson & Näsi 2018.)

Taulukko 1. Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet henkilöt sukupuolen ja iän mukaan 2017, %

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
	%	%	%	%	%	%	%
Väkivallalla uhkaaminen	10,3	11,1	9,4	16,5	15,2	10,5	4,8
Liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen tai töniminen	11,7	10,5	12,8	22,0	16,2	11,6	4,7
Vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta	6,3	6,2	6,4	11,0	7,9	7,3	2,3
Fyysinen väkivalta yht.[1]	13,5	12,5	14,6	24,7	18,5	13,9	5,6
Seksuaalinen väkivalta tai sen yritys	1,3	0,5	2,2	3,9	1,6	0,9	0,5
Kaikki tekomuodot yht.	19,2	18,5	19,8	33,9	26,9	19,1	8,6
Vastaajat yhteensä	6 141	2 787	3 354	609	762	1 878	2 892

Lähde: Danielsson & Näsi 2018. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2017.

[1] Sisältää kohdat: Liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen tai töniminen. Vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta.

Väkivalta- ja uhkailukokemusten esiintyvyys on ollut suhteellisen vakaata vuosina 2012–2017 (kuvio 2). Lähes kaikissa tekomuodoissa keskeinen tulos on tekojen esiintyvyyden suhteellinen vakaus yli ajan: esimerkiksi uhkailujen yleisyys on tarkastelujaksolla pysynyt samalla tasolla niin miehillä kuin naisillakin. Miesten kokeman fyysisen väkivallan yleisyys laski välillä 2012–2014, mutta on sen jälkeen pysynyt vakaana. Naiset ovat ilmoittaneet miehiä useammin lievemmistä fyysisen väkivallan muodoista, kuten kiinni tarttumisesta ja tönimisestä, mutta vakavamman fyysisen väkivallan osalta sukupuolten välillä ei ole ollut eroa. Seksuaalisen väkivallan osalta sukupuolten välinen ero on selvä: naisista noin kaksi prosenttia ja miehistä alle prosentti on ilmoittanut joutuneensa seksuaalisen väkivallan tai sen yrityksen kohteeksi. (Danielsson & Näsi 2018.)

1 https://helda.helsinki.fi/handle/10138/260559

Kuvio 2. Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet väkivallan muotojen ja uhrin sukupuolen mukaan 2012–2017 (miehet N = 2 758–3 461, N = naiset 3 354–4 285, yhteensä N = 6 141–7 746), %

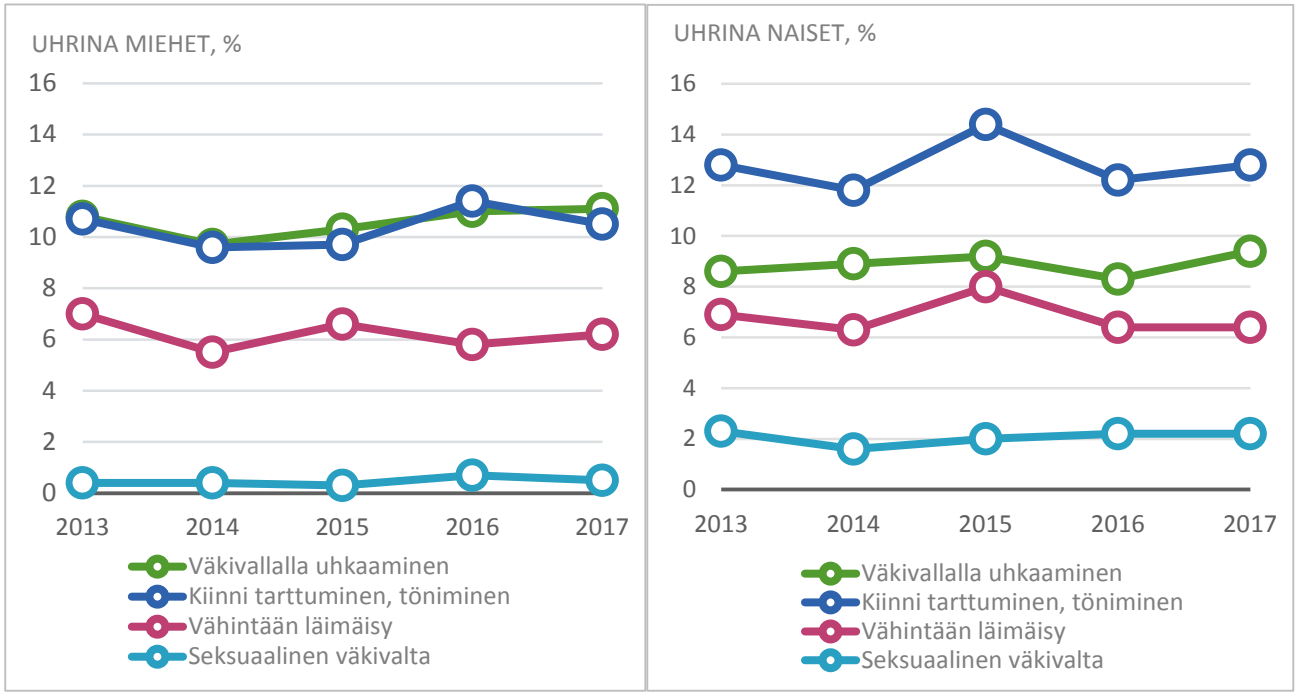

Lähde: Danielsson & Näsi 2018. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2017.

Väkivaltakokemusten ohella Kansallisessa rikosuhritutkimuksessa tarkastellaan vastaajien pelkoa joutua väkivallan uhriksi erilaisissa tilanteissa sekä paikoissa. Lähisuhdeväkivallan pelkoa mitattiin kysymällä, oliko vastaaja pelännyt joutuvansa väkivallan kohteeksi jonkun perheenjäsenen[2] taholta. Perheenjäsenen tekemän väkivallan kohteeksi joutumista pelkäsi vähintään kerran vuoden aikana naisista 5,4 prosenttia ja miehistä 2,9 prosenttia kyselyyn vastanneista. Kodin ulkopuolella iltaisin tapahtuvaa väkivaltaa pelkästi vähintään kerran vuoden aikana naisista 42,0 prosenttia ja miehistä 24,3 prosenttia. (Danielsson & Näsi 2018, 17.)

Rikosuhritutkimukseen osallistuneet naiset raportoivat miehiä useammin joutuneensa viimeisen vuoden aikana entisen tai nykyisen puolisonsa tai seurustelukumppaninsa uhkailun tai väkivallan kohteeksi (taulukko 2). Naiset olivat kokeneet miehiin verrattuna useammin sekä väkivallalla uhkaamista että fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa entisen tai nykyisen kumppanin taholta. (Danielsson & Näsi 2018.)

2 Perheväkivallan pelkoa mitattiin kysymällä, oliko vastaaja pelännyt joutuvansa väkivallan kohoteeksi jokun perheenjäsenen taholta. Tekijä saattoi olla esimerkiksi vastaajan puoliso, vanhempi, sisar tai lapsi (Danielsson & Näsi 2018).

Taulukko 2. Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet henkilöt sukupuolen sekä tekijän mukaan 2017 (miehet N = 2 787, naiset N = 3 354), %

	Entinen tai nykyinen puoliso tai seurustelukumppani		Muu uhrin lähemmin tuntema henkilö[1]		Tuntematon tai puolituttu[2]	
	Mies %	Nainen %	Mies %	Nainen %	Mies %	Nainen %
Väkivallalla uhkaaminen	0,8	2,3	2,2	1,6	8,6	6,0
Fyysinen väkivalta yht.	1,9	3,6	4,0	3,5	8,0	8,9
Vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta	1,2	1,6	2,5	1,7	3,1	3,6
Seksuaalinen väkivalta tai sen yritys	0,1	1,0	0,1	0,6	0,3	0,9
Kaikki tekomuodot yht.	2,5	4,8	5,5	4,7	13,0	12,8

Lähde: Danielsson & Näsi 2018. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2017.

[1] Veli, sisko, isä, äiti, lapsi, ystävä, tuttava tai työtoveri.

[2] Uhrin satunnaisesti kohtaama henkilö, työssä kohtaama asiakas, potilas tai vastaava. Taulukossa esiintyviä eri tekotyyppien lukuja ei voi laskea yhteen, koska sama vastaaja on voinut kokea sekä uhkaamista että fyysistä väkivaltaa. Kohta ”fyysinen väkivalta yhteensä” käsittää vastaajat, jotka ilmoittivat kokeneensa mitä tahansa fyysistä väkivaltaa, pois lukien seksuaalinen väkivalta.

Rikosuhritutkimuksessa muun uhrin lähemmin tunteman henkilön tekemää väkivaltaa raportoi vähän suurempi osa miehistä kuin naisista, kun otetaan huomioon kaikki tarkastellut väkivallan muodot (taulukko 2). Poikkeuksen muodostaa seksuaalinen väkivalta tai sen yritys, jonka kohteeksi naiset kertoivat joutuneensa miehiä useammin, kun tekijänä oli muu uhrin lähemmin tuntema henkilö. Tuntemattoman tai puolitutun tekemän väkivallan suhteen naisten ja miesten välillä ei ollut eroa, kun tarkastellaan väkivallan kaikkia tekomuotoja yhteensä. (Danielsson & Näsi 2018.)

Merkittävänä sukupuolten välisenä erona havaitaan, että naiset ovat joutuneet miehiä useammin väkivallan tai uhkailun kohteeksi nykyisen tai entisen kumppanin taholta (kuvio 3). Muiden tekijäryhmien, kuin parisuhdeväkivallan, kohdalla sukupuolten välistä eroa ei ole havaittavissa. Sekä miesten että naisten kokema nykyisen tai entisen kumppanin tekemä väkivalta ja uhkailu näyttäisi vähentyneen vuosina 2012–2017, kun taas tuntemattoman tekemä väkivalta ja uhkailu on lisääntynyt. (Danielsson & Näsi 2018.)

Kuvio 3. Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet henkilöt sukupuolen sekä tekijän ja uhrin suhteen mukaan 2012–2017 (miehet N = 2 758–3 461, naiset N = 3 354–4 285, yhteensä N = 6 141–7 746), %

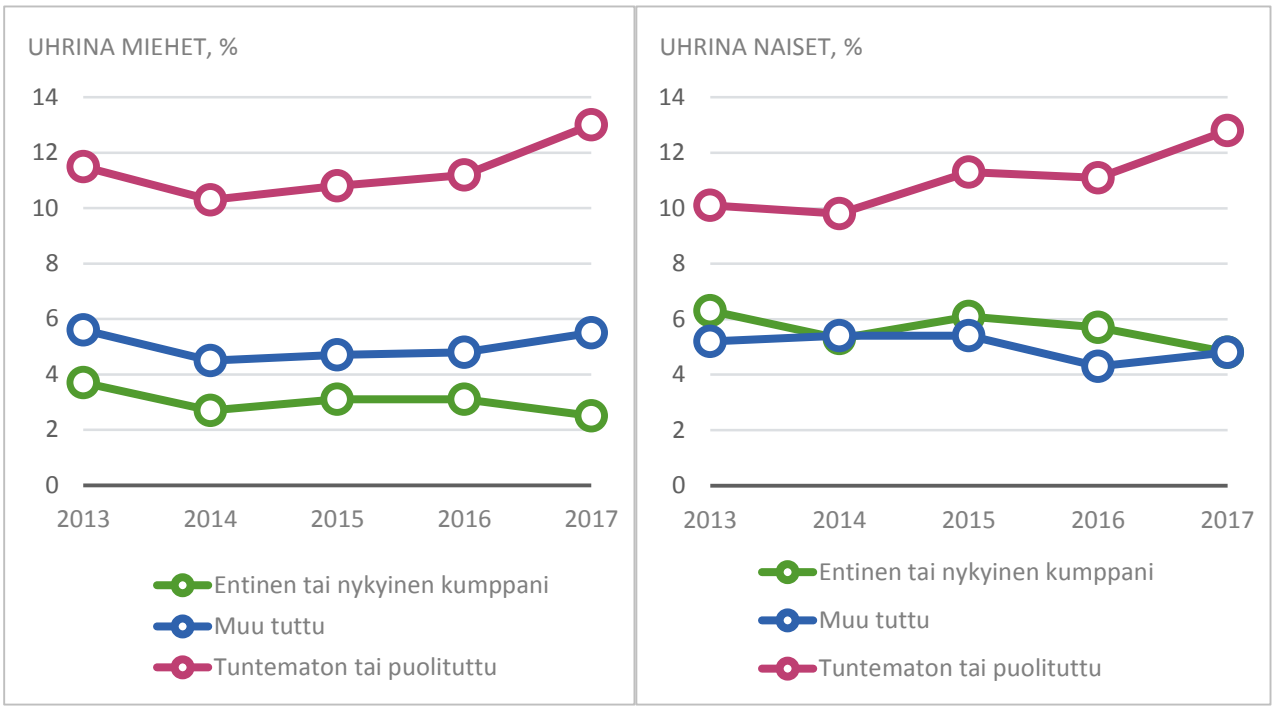

Lähde: Danielsson & Näsi 2018. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2017.

Väkivaltakokemuksista on kysytty sekä viimeisen vuoden ajalta että 15 vuotta täyttämisen jälkeen[3] tapahtuneesta väkivallasta vuonna 2012 toteutetussa **naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevassa tutkimuksessa**[4]. Tässä tarkastellaan suomalaisten antamia vastauksia. Viimeisen vuoden aikana fyysistä tai seksuaalista vakivaltaa oli kokenut nykyisen tai entisen kumppanin tekemänä viisi prosenttia ja muun henkilön tekemänä seitsemän prosenttia kyselyyn vastanneista suomalaisista naisista. 15 vuotta täyttäneistä suomalaisista naisista 31 prosenttia oli kokenut elämänsä aikana fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa nykyisen tai entisen kumppanin tekemänä ja 33 prosenttia muun henkilön tekemänä. (FRA 2014a.)

Vuonna 2017 toteutetussa **tasa-arvobarometrissa**[5] (N = 1 678) kysyttiin kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä kahden edeltävän vuoden aikana. Seksuaalista häirintää ilmoitti kokeneensa naisista 38 prosenttia ja miehistä 17 prosenttia. Seksuaalista häirintää kokeneet kertoivat useimmiten tekijän olevan heille entuudestaan tuntematon (46 % naiset, 35 % miehet) tai muu tuttava[6] (32 % naiset, 32 % miehet). Noin viidesosassa ilmoitti häiritsijän olleen työtoveri (20 % naiset, 21 % miehet) tai ystäväpiiriin kuuluva henkilö (17 % naiset, 17 % miehet). Seksuaalista häirintää kokeneista pienempi osa ilmoitti tekijäksi entisen puolison tai seurustelukumppanin (6 % naiset, 4 % miehet) tai nykyisen puolison tai seurustelukumppanin (2 % naiset, 2 % miehet). Lukuja vertaillessa on hyvä huomioida, että samaa vastaajaa on voitu häiritä monella eri tavalla ja hän on voinut joutua useamman kuin yhden henkilön häiritsemäksi. (Attila, Pietiläinen, Keski-Petäjä, Hokka, Nieminen 2018.)

3 Väkivaltakokemuksista kysyttiin viimeisen vuoden ajalta. Lisäksi kysymykset koskivat 15 ikävuoden jälkeen heidän elämänsä aikana tapahtunutta väkivaltaa.
4 http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report
5 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3932-5
Tasa-arvobarometriin osallistui yhteensä 1682 henkilöä, joista oli 50 % naisia ja 50 % miehiä.
6 Muu tuttava tarkoittaa tuttavaa, joka ei liity haastateltavan työhön (esimies, kollega, alainen) tai opiskeluun (opettaja, opiskelukaveri, oppilas) eikä kuulu haastateltavan naapureihin tai ystäväpiiriin mutta ei kuitenkaan ole haastateltavalle tuntematonkaan. Muu tuttava oli tutkimushaastattelussa viimeisiä tekijävaihtoehtoja.

Lähisuhdeväkivalta rikoksena

Viranomaisten tietoon tulleet lähisuhdeväkivaltarikokset

Tilastokeskuksen[7] tietojen mukaan vuonna 2017 viranomaisten (poliisi, tulli, rajavartiolaitos) tietoon tulleissa lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 8 300 uhria, mikä on 5,4 prosenttia edellisvuotta vähemmän (kuvio 4, liitetaulukko 1). Lähisuhdeväkivallan uhreista 73,3 prosenttia oli täysi-ikäisiä ja 26,7 prosenttia alaikäisiä. Täysi-ikäisistä uhreista 83,6 prosenttia oli naisia ja 17,4 prosenttia oli miehiä. Syylliseksi epäillyistä 77,8 prosenttia oli miehiä. Lähisuhdeväkivallasta 37,1 prosenttia oli avio- ja avopuolisoiden välistä väkivaltaa. (Tilastokeskus. SVT: Rikos- ja pakkokeinotilasto.)

Kuvio 4. Viranomaisten (poliisi, tulli ja rajavartiolaitos) tietoon tulleet lähisuhdeväkivallan uhrit sukupuolen mukaan 2010–2017 (miehet N = 1 740–3 047, naiset N = 4 028–7 006)

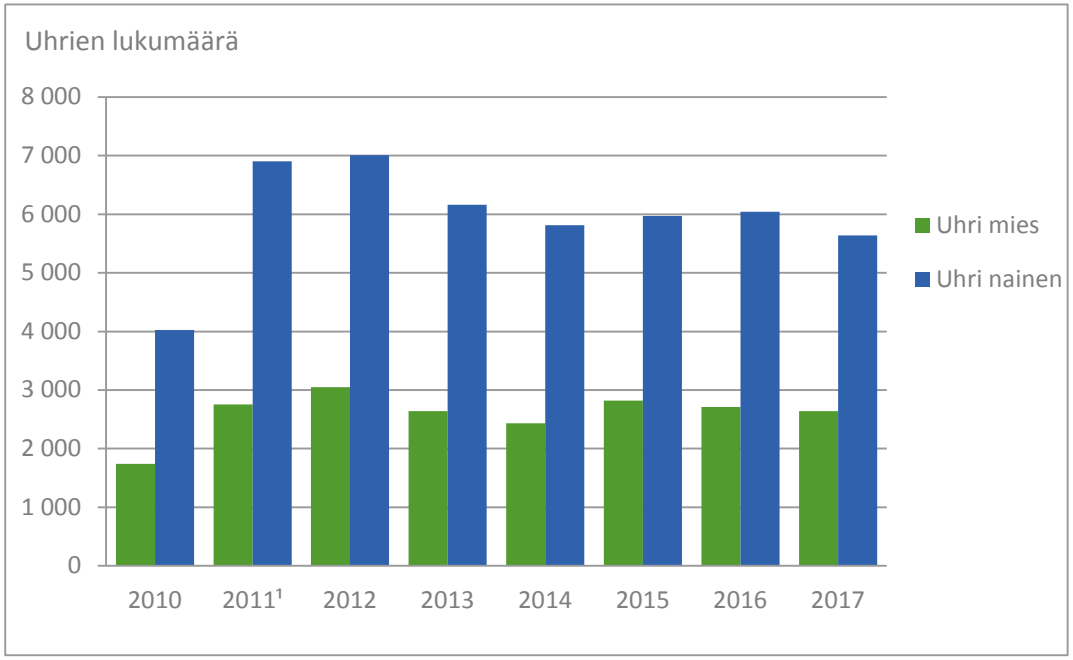

Lähde: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkojulkaisu].
1 Vuoden 2011 alussa tuli voiman lakimuutos ja läheissuhteissa tapahtuneet lievätkin väkivaltarikokset muuttuivat yleisen syytteen alaisiksi. Tästä johtuu selkeä muutos uhrien lukumäärässä vuodesta 2010 vuoteen 2011.

Lähisuhdeväkivallan alle 14-vuotiaista uhreista suurempi osa oli poikia kuin tyttöjä (kuvio 5, liitetaulukko 2). Kaikissa muissa tarkastelluissa ikäryhmissä uhreista suurempi osa oli naisia ja erityisesti 25–44 -vuotiaissa uhreissa naisten osuus oli muihin ikäryhmiin verrattuna suuri. (Tilastokeskus. SVT: Rikos- ja pakkokeinotilasto.)

7 https://www.stat.fi/til/rpk/2017/15/rpk_2017_15_2018-05-31_tie_001_fi.html

Kuvio 5. Viranomaisten (poliisi, tulli ja rajavartiolaitos) tietoon tullut lähisuhdeväkivalta uhrin sukupuolen ja iän mukaan 2017 (miehet N = 2 641, naiset N = 5 640)

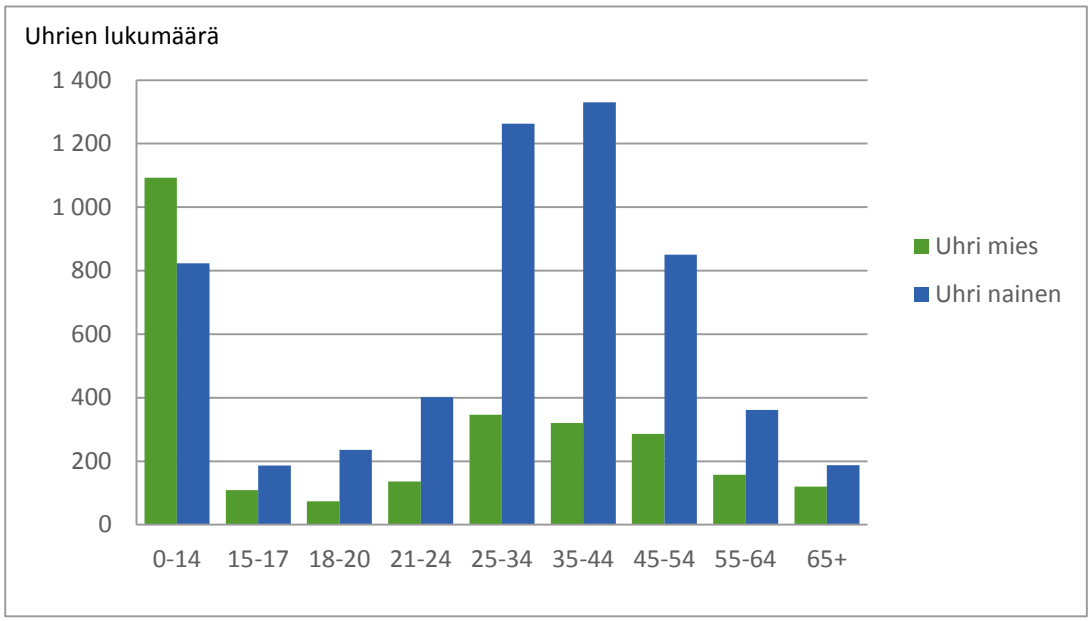

Lähde: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto

Vain täysi-ikäisiin kohdistuneesta lähisuhdeväkivallasta 32,6 prosenttia tapahtui aviopuolisoiden välillä, 17,8 prosenttia avopuolisoiden välillä, 14,1 prosenttia entisten aviopuolisoiden välillä ja 14,0 prosenttia entisten avopuolisoiden välillä. Kaikkiaan täysi-ikäisiin kohdistuneesta lähisuhdeväkivallasta 78,5 prosenttia tapahtui nykyisten ja entisten avio- ja avopuolisoiden välillä. Miehillä tämä osuus oli 57,1 prosenttia ja naisilla 85,2 prosenttia. Miesuhreja oli 820 ja naisuhreja 3 900. Edellisvuoteen verrattuna miesuhrien määrä väheni 13,3 ja naisuhrien 7,6 prosenttia. Tilastossa uhrin ja epäillyn perhe- ja lähisuhteet on päätelty rekistereistä kotipaikka-, perhesuhde- ja siviilisäätytietojen avulla. Koska kaikki perhe- jai lähisuhteet eivät ole pääteltävissä rekistereistä, osa tapauksista jää piiloon. (Tilastokeskus. SVT: Rikos- ja pakkokeinotilasto.)

Henkirikosseurannan[8] mukaan yhteensä 131 henkilöä kuoli parisuhdekumppanin surmaamana vuosien 2011–2017 välisenä aikana. Heistä oli naisia 78 prosenttia (n = 102) ja miehiä 22 prosenttia (n = 29). Vuonna 2017 parisuhdekumppanin surmaamana kuoli 17 naista ja kolme miestä. Parisuhdekumppaneita olivat avio- tai avopuoliso, samaa sukupuolta oleva partneri, seurustelukumppani, ex-puoliso tai ex-seurustelukumppani. Muun perheenjäsenten[9] välisen väkivallan uhrina kuoli vuosina 2011–2017 yhteensä 37 naista ja 41 miestä. (KRIMO, henkirikosseuranta)

Poliisin määräämien väliaikaisten **lähestymiskieltojen**[10] ja käräjäoikeuksien määräämien lähestymiskieltojen määrät ovat viime vuosina vähentyneet (kuvio 6). Vuonna 2017 lähestymiskieltoja määrättiin 1 534 kertaa. Lähestymiskielloista 87,7 prosenttia määrättiin miehille. Lähestymiskiellolla suojatuista henkilöistä 69, 3 prosenttia oli naisia. (Tilastokeskus. SVT: Rikos- ja pakkokeinotilasto.)

8 Henkirikosseurannan tulokset on päivitetty lähisuhdeväkivalta 2017 -tilastoraporttiin. Viimeisin julkaisu http://hdl.handle.net/10138/233586
9 Tapaukset joissa uhri on ollut surmaajan isä, äiti, isäpuoli, äitipuoli, lapsi, lapsipuoli, sisarus tai sisaruspuoli.
10 http://tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2017/lahestymiskieltojen-maara-on-laskussa/

Kuvio 6. Lähestymiskieltoon määrättyjen henkilöiden lukumäärä 2009 – 2017 (miehet N = 1 345–1 843, naiset N = 189–279)

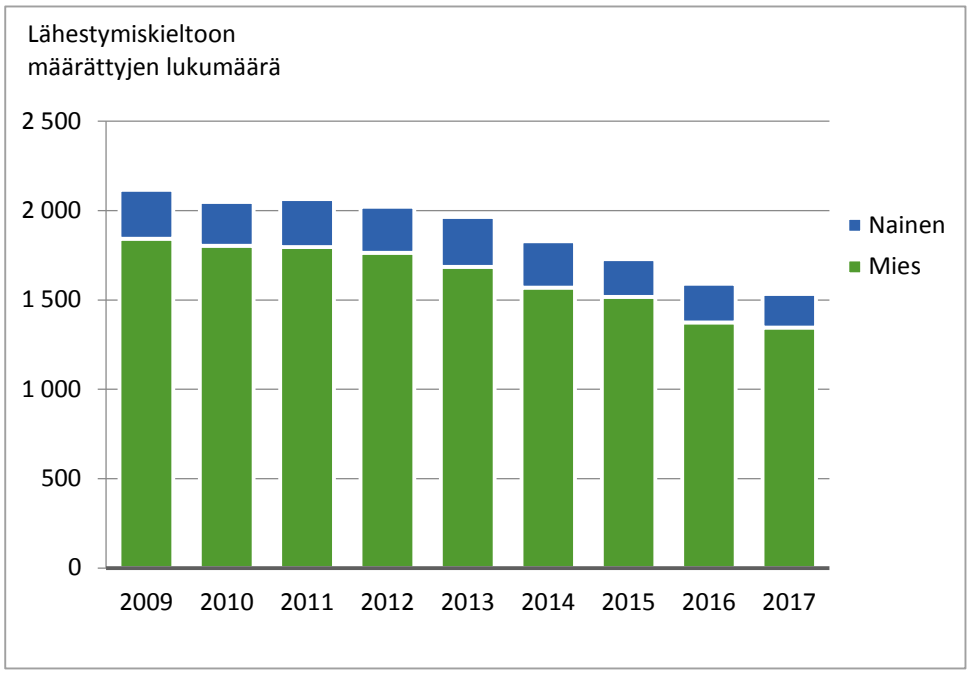

Lähde: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto

Lähisuhdeväkivalta rikos- ja riita-asioiden sovittelussa

Vuonna 2017 **rikos- ja riita-asioiden sovitteluun**[11] ohjattiin yhteensä 15 168 rikos- ja riita-asiaa; rikosasioita oli 14 471 ja riita-asioita 697. Sovitteluun ohjattujen rikos- ja riita-asioiden määrä kasvoi lähes 16 prosenttia vuodesta 2016. Kaikista sovitteluun ohjatuista rikos- ja riita-asioista vajaa puolet (48 %) oli väkivaltarikoksia. Sovitteluun ohjatuissa aloitteissa oli noin 2 500 lähisuhteessa tapahtunutta väkivaltarikosta vuonna 2017. Sovitteluun ohjattujen, lähisuhteessa tapahtuneiden rikosten osuus kaikista sovitteluun tuoduista rikos- ja riita-asioista oli 16 prosenttia (kuvio 7). Sovitteluun ohjatuissa lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä rikosasioissa sovitteluprosessi käynnistyi 1 610 tapauksessa (65 %) vuonna 2017. (THL. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2017.)

11 http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018062726501

Kuvio 7. Sovitteluun ohjattujen rikosten ja riita-asioiden osuudet vuosina 2016 ja 2017 (2016 N = 13 159 ja 2017 N = 15 299), %

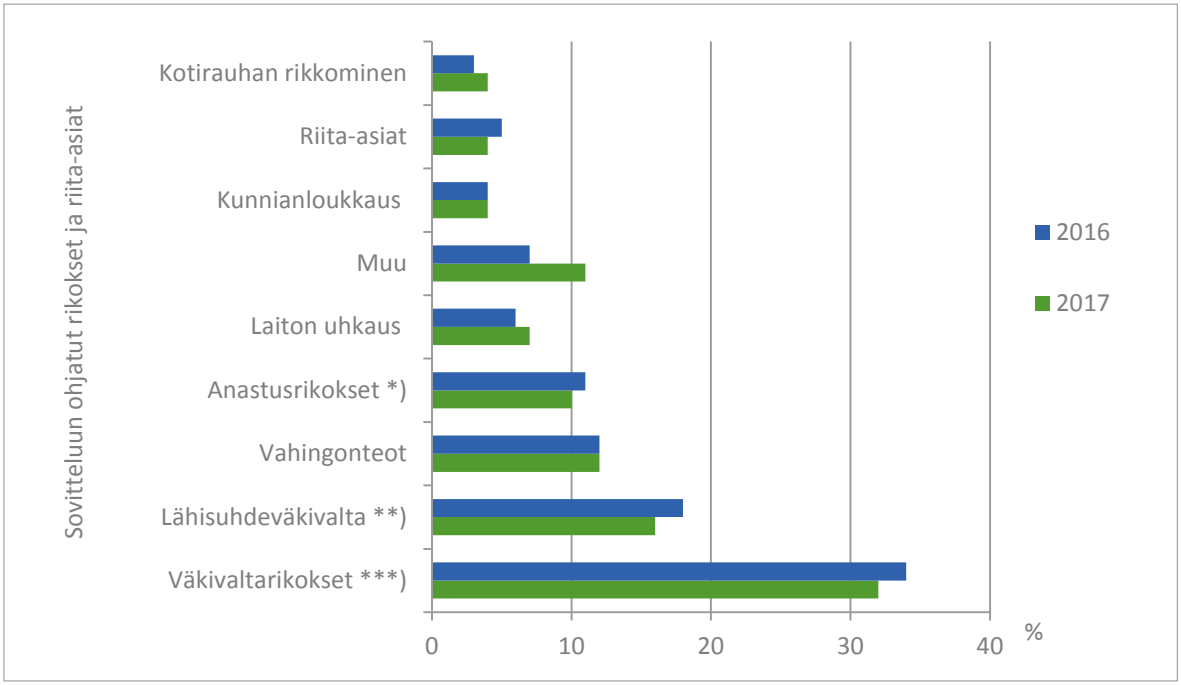

Lähde: THL. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2017

*) Anastusrikokset käsittävät varkausrikokset, petoksen, kavalluksen ja luvattoman käytön.

**) Tilastoon ilmoitettaviin lähisuhdeväkivaltarikoksiin sisältyvät vain henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset, ei esimerkiksi lähisuhteissa tapahtuneita kunnianloukkausrikoksia.

***) Väkivaltarikokset käsittävät lievät pahoinpitelyt, pahoinpitelyt, törkeät pahoinpitelyt ja ryöstöt. Lähisuhteessa tapahtuneet väkivaltarikokset esitetään tässä kuviossa erikseen.

Sovitteluun ohjatuissa, lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä rikosasioissa, oli pahoinpitelyrikoksia (ml. yritykset) 72 prosenttia ja lieviä pahoinpitelyjä 27 prosenttia vuonna 2017. Sovittelualoitteet sisälsivät 22 lähisuhteessa tapahtunutta törkeää pahoinpitelyä tai sen yritystä. Seksuaalirikosnimikkeitä sisältyi aloitteisiin 4 kappaletta[12]. Sovitteluun ohjatuissa lähisuhdeväkivaltarikoksissa rikoksesta epäillyistä oli miehiä 1 657 (72 %) ja naisia 639 (28 %). Asianomistajan roolissa lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 719 (31 %) miestä ja 1 590 (69 %) naista. (THL. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2017.)

Avun hakeminen lähisuhdeväkivaltaan poliisilta ja turvakodeista

Vuonna 2012 Euroopan unionin alueella toteutetussa **naisiin kohdistuvaa väkivaltaa**[13] koskevassa tutkimuksessa kysyttiin vakavimman parisuhdeväkivaltatilanteen tulemisesta poliisin tietoon. Yli 15-vuotiaana fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa kokeneiden suomalaisten naisten vastausten mukaan vakavin koettu parisuhdeväkivaltatilanne päätyi poliisin tietoon 10 prosentissa tapauksista ja muun tekijän tekemä väkivalta 15 prosentissa tapauksista. (FRA 2014a.) Tulokset lähisuhteessa tapahtuneen väkivallan tulemisesta poliisin tietoon ovat keskenään varsin samansuuntaiset edellä tarkastelluissa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevassa tutkimuksessa ja **rikosuhritutkimuksessa**[14]**.** Rikosuhritutkimuksessa tiedusteltiin vastaajilta, olivatko he itse tai joku heidän kotitaloudestaan kuluneen vuoden aikana ilmoittaneet vastaajaan kohdistuneesta uhkailusta tai väkivallasta (Suomen) poliisille. Vähintään läimäisyn käsittävää väkivaltaa kokeneista 12 prosenttia kertoi jostakin tapauksesta ilmoitetun poliisille vuonna 2017. Miesten ja naisten välillä ei havaittu eroa poliisin tietoon tulemisessa. (Danielsson & Näsi 2018.)

12 Lähisuhdeväkivaltarikosten ohjaaminen sovitteluun ei automaattisesti tarkoita, että sovittelu käynnistyy, vaan kuten muidenkin sovitteluun ohjattujen rikos- ja riita-asioiden kohdalla, tilanne arvioidaan tapauskohtaisesti.

13 http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report

14 http://hdl.handle.net/10138/260559

Henkirikosseurannan[15] mukaan vuosina 2010–2016 surmatuista parisuhdeväkivallan naisuhreista (N = 101) 22 prosenttia ja miesuhreista (N = 30) kolme prosenttia oli ollut aikaisemmin yhteydessä poliisiin tekijän väkivaltaisen käyttäytymisen johdosta. Naisuhreista kuusi prosenttia oli ollut samasta syystä aikaisemmin turvakodissa. Tekohetkellä voimassa oleva lähestymiskielto tekijään oli kuusi prosentilla naisuhreista. Lisäksi yhdessä tapauksessa uhri oli hakenut lähestymiskieltoa, mutta päätöstä asiassa ei ollut ehditty tehdä ennen rikoksen tapahtumista. (KRIMO.)

Lähisuhdeväkivallan kohtaaminen sosiaali- ja terveyspalveluissa

Lähisuhdeväkivallan tunnistamisen toimintamallit neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa

Äitiys- ja lastenneuvolan sekä kouluterveydenhuollon palvelujen seurantatutkimuksessa[16] tiedot kerättiin Manner-Suomen terveyskeskuksista vuosina 2016 ja 2017. Suomessa oli 151 terveyskeskusta, joista tiedonkeruuseen osallistui 139 (92 %). Terveyskeskuksista lähes kahdella kolmasosalla (60 %) oli yhteinen kirjattu toimintamalli parisuhdeväkivallan tunnistamista varten (kuvio 8). Muulla tavoin sovittu kirjaamaton toimintamalli oli tavallisin kuritusväkivaltaan sekä lapsen hoivan ja huolenpidon laiminlyöntiin liittyvissä tilanteissa. (Hakulinen, Hietanen-Peltola, Vaara, Merikukka & Pelkonen julkaisematon.)

Lapsiin ja nuoriin liittyvissä erityisen tuen tarpeen tilanteissa muulla tavoin sovittu, mutta ei kirjattu, toimintamalli oli yleisin tilanteissa, joissa oli kyse puutteista hoivassa ja huolenpidossa, -toistuvista tapaturmista ja väkivallalle tai pahoinpitelylle altistumisesta (kuvio 8). Vajaassa viidesosassa terveyskeskuksia puuttui kokonaan toimintamalli toistuvien tapaturmien tunnistamisesta. (Hakulinen ym. julkaisematon.)

Kuvio 8. Terveyskeskuksittain lähisuhdeväkivallan tunnistamisen toimintamalli neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa 2016–2017[1] (terveyskeskukset N = 135–137), %

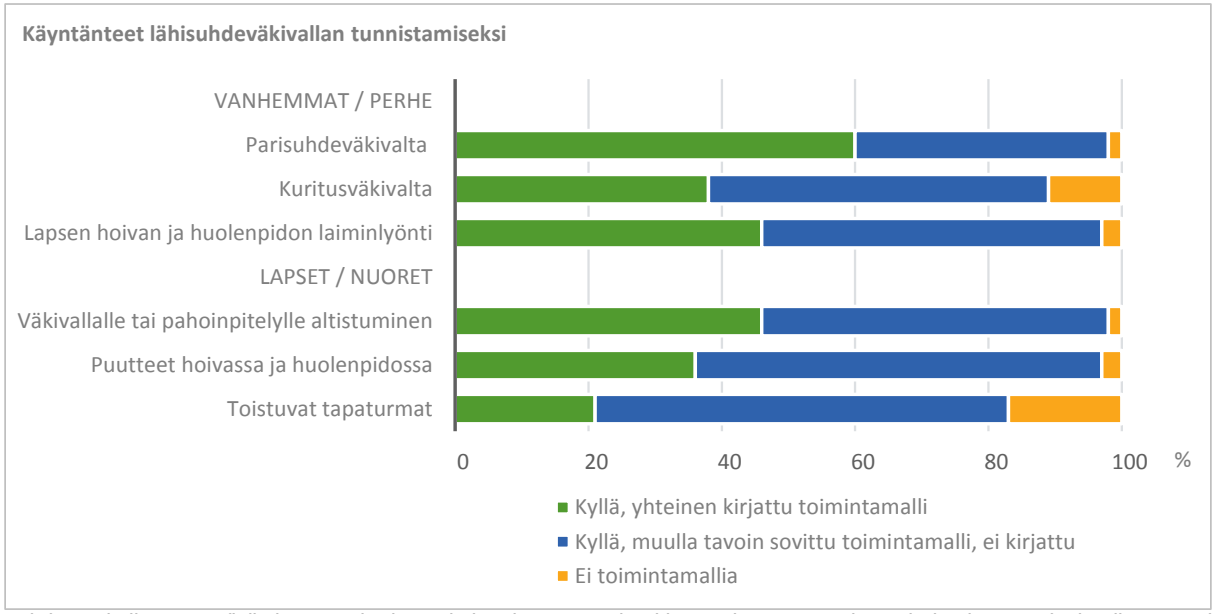

Lähde: Hakulinen ym. (julkaisematon) Ajanmukaiset käytänteet ja pitkät perinteet neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa. Palvelujen seurantatutkimus 2016–2017.

[1] Osa terveyskeskuksista on vastannut tiedonkeruuseen vuonna 2016 ja osa vuonna 2017.

15 Tulokset on päivitetty lähisuhdeväkivalta 2017 –tilastoraporttiin. http://hdl.handle.net/10138/233586

16 Hakulinen, Tuovi & Hietanen-Peltola, Marke & Vaara, Sarianna & Merikukka, Marko & Pelkonen, Marjaana: Ajanmukaiset käytänteet ja pitkät perinteet neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa. Palvelujen seurantatutkimus 2016–2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, julkaisematon.

Kuritusväkivallan tunnistamiseen liittyvistä kirjallisista käytännöistä olivat eniten sopineet Keski-Suomen maakunnan (86 %) ja Etelä-Savon (80 %) terveyskeskukset (kuvio 9). Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien kaikissa terveyskeskuksissa oli sovittu toimintamallista muulla tavalla kuin kirjaamalla. Näin oli myös 86 prosentissa Etelä-Pohjanmaan terveyskeskuksia. Etelä-Karjalan maakunnan terveyskeskuksesta puuttui sopimus kuritusväkivallan tunnistamisen käytänteistä. (Hakulinen ym. julkaisematon.)

Kuvio 9. Terveyskeskusten neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa kuritusväkivaltaan liittyvän tunnistamisen toimintamalli maakunnittain tarkasteltuna 2016–2017[1] (terveyskeskukset N = 139), %.

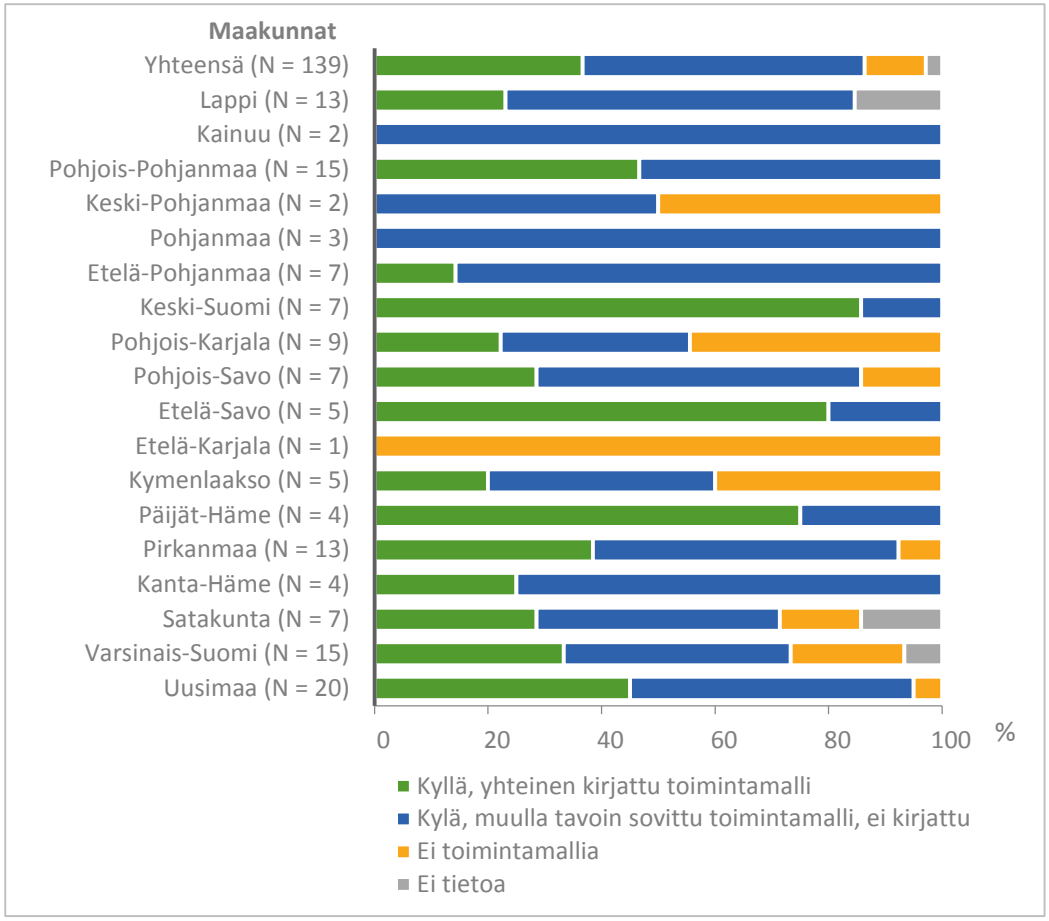

Lähde: Hakulinen ym. (julkaisematon) Ajanmukaiset käytänteet ja pitkät perinteet neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa. Palvelujen seurantatutkimus 2016–2017.

[1] Osa terveyskeskuksista on vastannut tiedonkeruuseen vuonna 2016 ja osa vuonna 2017.

Auttava puhelin Nollalinja

Nollalinja[17] on 19.12.2016 toimintansa aloittanut valtion kustantama valtakunnallinen auttava puhelin lähisuhdeväkivaltaa kokeville naisille ja miehille, heidän läheisilleen sekä ammattilaisille. Lisäksi Nollalinja on tarkoitettu naisille, jotka kokevat väkivaltaa muualla kuin lähisuhteissa. Jatkossa puhutaan lähisuhdeväkivallasta lukemisen helpottamiseksi ja siksi, että suurin osa puheluista on tähän mennessä koskenut lähisuhdeväkivaltaa. Lisäksi puheluissa on tullut satunnaisesti esille esimerkiksi työpaikalla tapahtunutta väkivaltaa. Nollalinjan tilastotietoja julkaistaan nyt ensimmäistä kertaa.

Nollalinjaan tuli yhteensä 7 899 puhelua ensimmäisen toimintavuoden aikana vuonna 2017 (kuvio 10, liitetaulukko 3). Puheluiden määrä nousi vuoden aikana melko tasaisesti. Puheluiden määrä viisinkertaistui tammikuun ja joulukuun välisenä aikana. Puheluista vastattiin yhteensä 62 prosenttiin (N =4 889). Kaikkiin puheluihin ei pystytty vastaamaan, mikäli työntekijä keskusteli parhaillaan jonkun toisen soittajan kanssa. Kuukausittaiset vastausprosentit vaihtelivat 52–73 prosentin välillä (liitetaulukko 3). Puhelut kestivät keskimäärin 20 minuuttia (liitetaulukko 4).

Kuvio 10. Nollalinjan puhelut 2017[1]

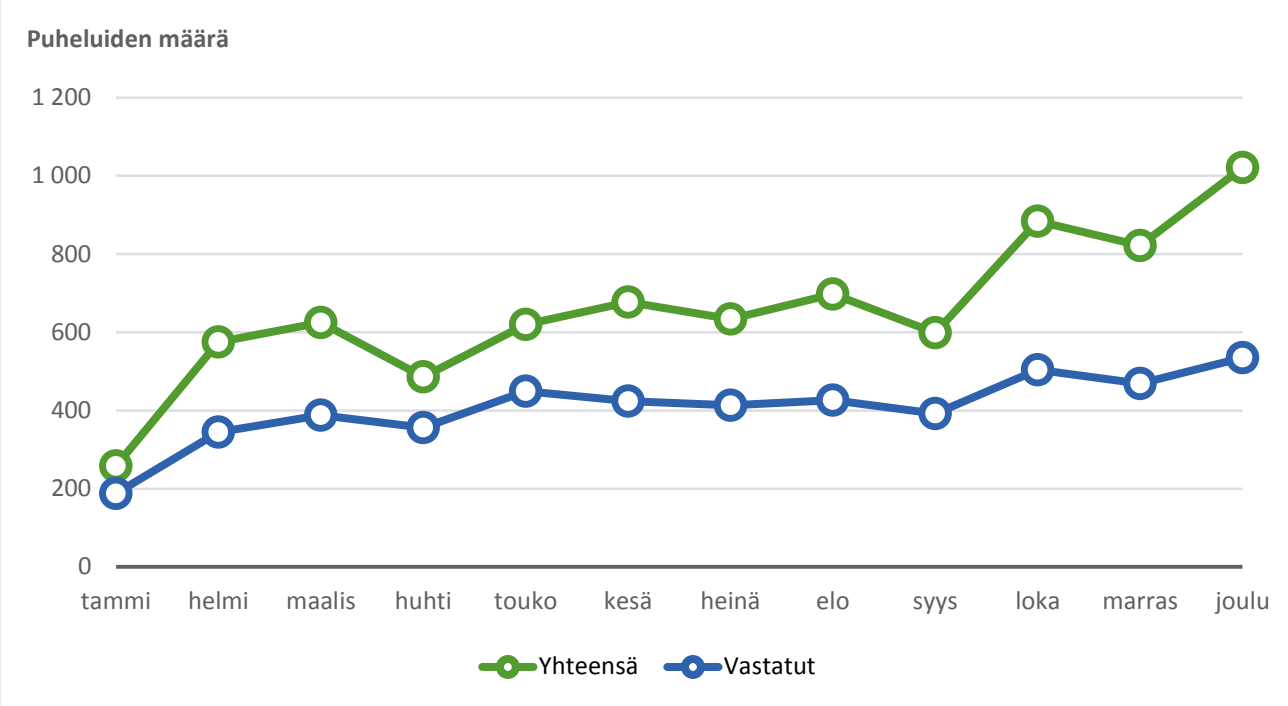

Lähde: Nollalinja, THL.

[1]Vastatuissa puheluissa on puheluita, jotka eivät ole kestäneet yhtään sekuntia. Tämä johtuu puhelinteknisestä ongelmasta. Näitä puheluita esiintyi vuonna 2017 tammikuussa 165, helmikuussa 134, huhtikuussa 2, kesäkuussa 1, heinäkuussa 1 ja syyskuussa 1 puhelu.

Nollalinjaan soittivat eniten väkivallan kohteena olleet naiset

Lähisuhdeväkivallasta soittivat eniten henkilöt, jotka itse olivat olleet väkivallan kohteena (82,0 %) (N = 3 181). Toiseksi eniten soittajissa oli väkivaltaa kohdanneiden omaisia (9,4 %). Lisäksi soittivat väkivallan tekijät (2,4 %), viranomaiset (1,3 %), muut henkilöt (4,2 %) ja joissain puheluissa ei tullut esille tietoa siitä, kuka soitti (0,7 %).

17 Nollalinjasta lisää tietoa www.nollalinja.fi.
Nollalinjan toiminnan järjestämisestä vastaa THL ja toiminnan rahoittaa oikeusministeriö sekä Nollalinjan palvelun tuottaa Setlementti Tampere. Nollalinjassa päivytäjinä toimivat väkivalta- ja kriisityön ammattilaiset. https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/nollalinja-auttava-puhelin.

Väkivallan kohteena (N = 3 178) oli Nollalinjan puheluissa esiin tulleissa tapauksissa useimmiten nainen (86,6 %). Mies oli väkivallan kohteena yli kymmenesosassa (15,3 %) puheluista ja muu henkilö muutamassa puhelussa (0,1 %). Väkivallan tekijänä (N = 2 853) puolestaan oli suuressa osassa tapauksista mies (76,8 %). Nainen oli väkivallan tekijänä yli kymmenesosassa (14,6 %), ja nainen ja mies 8,1 prosentissa tapauksista. Osassa tapauksista väkivallan tekijänä oli muu henkilö (0,6 %). Tuloksista on nähtävissä, että puheluiden aikana esiin tulleissa tapauksissa väkivallan kohteena oli useimmiten nainen ja väkivallan tekijänä mies.

Lähisuhdeväkivalta on usein parisuhdeväkivaltaa

Nollalinjan puheluissa lähisuhdeväkivallan tekijänä oli useimmiten nykyinen tai entinen puoliso, avopuoliso tai seurustelukumppani (74,3 %) ja alle viidesosassa joku muu sukulainen (kuvio 11, liitetaulukko 5). Lisäksi joissain tilanteissa väkivallan tekijänä oli sekä puoliso että muu sukulainen. Puheluista noin kymmenesosassa tekijän kerrottiin olleen joku muu henkilö, joka saattoi olla soittajalle tuttu tai tuntematon. Hyvin harvassa puhelussa ei tullut tarkemmin esille, kuka oli tehnyt väkivaltaa (3,6 %).

Kuvio 11. Lähisuhdeväkivallan tekijä 2017 (N = 3 010), %

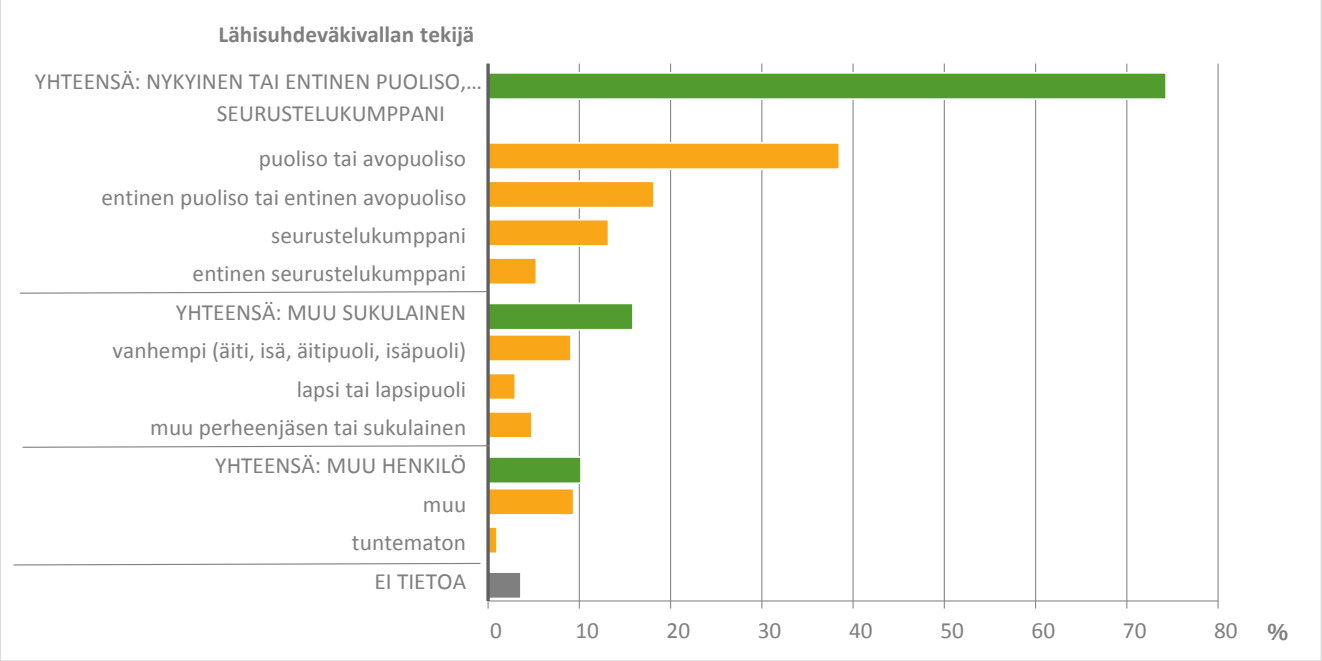

Lähde: Nollalinja, THL.

Apua haettiin useimmiten hiljattain tapahtuneen väkivallan jälkeen

Lähisuhdeväkivalta oli tapahtunut suuressa osassa tapauksista lyhyen ajan sisällä ennen puhelua Nollalinjaan (kuvio 12, liitetaulukko 7). Viimeisin väkivalta oli tapahtunut viikon sisällä 77 prosentissa tapauksista. Joissain puheluissa keskusteltiin yli vuoden takaisesta väkivallasta.

Kuvio 12. Viimeisin väkivaltatilanne ennen puhelua Nollalinjaan 2017 (N = 2 652), %

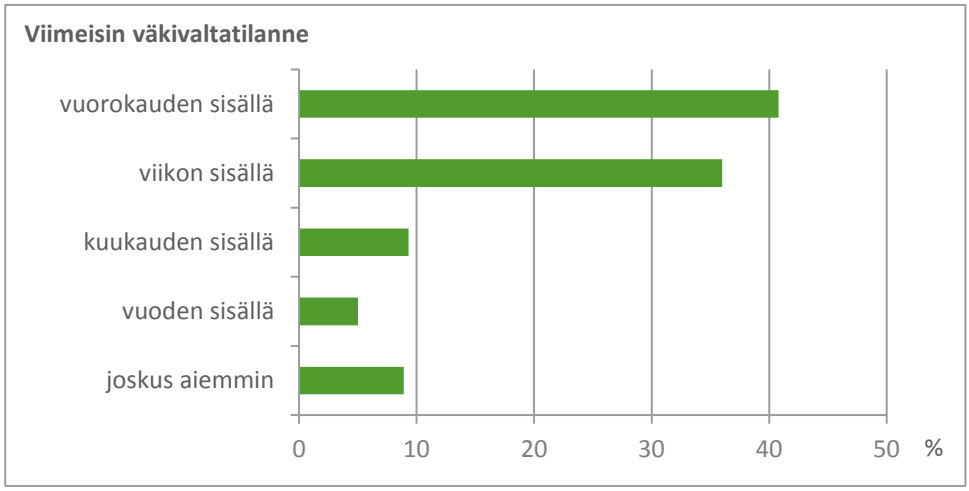

Lähde: Nollalinja, THL.

Puheluissa esiin tulleiden tapausten (N = 2 700) perusteella väkivaltaa koettiin usein toistuvasti tai sitä oli tapahtunut useita kertoja. Väkivaltaa kuvattiin vajaassa puolessa puheluista toistuvaksi tai jatkuvaksi (44,4 %) ja lähes puolessa (48,2 %) useita kertoja tapahtuneeksi (kuvio 13). Alle kymmenesosassa tapauksia (7,4 %) väkivaltaa oli tapahtunut vain kerran.

Kuvio 13. Väkivallan toistuvuus 2017 (N = 2 652), %

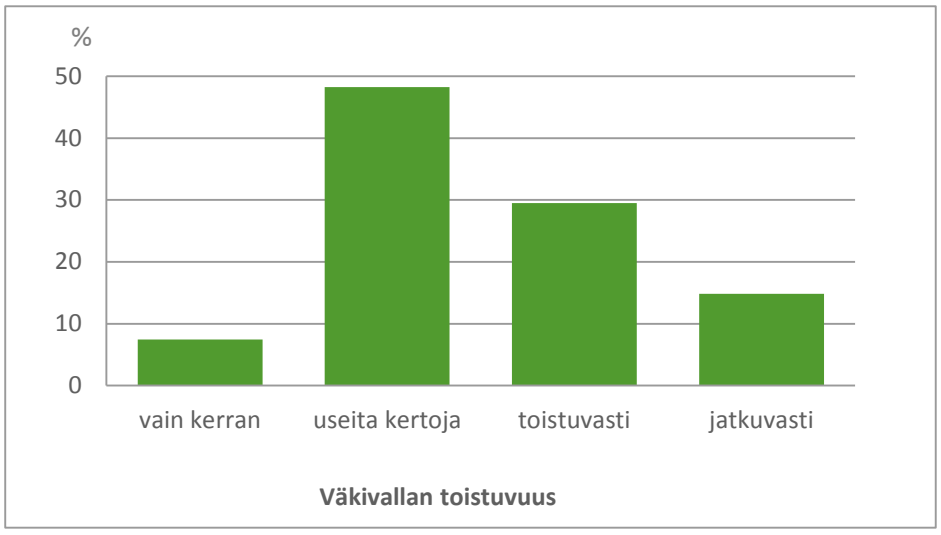

Lähde: Nollalinja, THL.

Henkinen ja fyysinen väkivalta keskeisiä Nollalinjaan soitetuissa tapauksissa

Vuonna 2017 Nollalinjaan soitetuissa puheluissa tuli väkivallan muodoista esille eniten henkinen väkivalta (kuvio 14, liitetaulukko 6). Fyysinen väkivalta oli esillä lähes puolessa puheluista. Väkivallan uhkaa ilmaistiin viidesosassa sekä taloudellista ja seksuaaliväkivaltaa noin joka kymmenennessä puhelussa. Vainoa, kaltoinkohtelua, väkivallalle altistumista sekä kulttuurista tai uskonnollista väkivaltaa tuli puheluissa esille jonkin verran.

Kuvio 14. Väkivallan muodot 2017 (N = 3 345), %

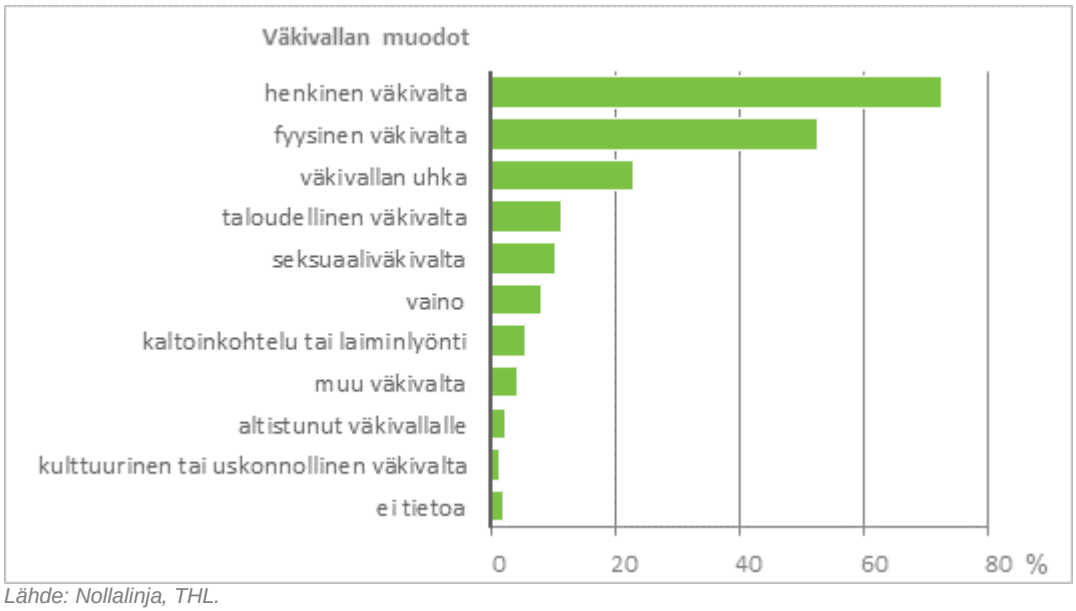

Lähde: Nollalinja, THL.

Palveluihin ohjaaminen Nollalinjan puheluissa

Nollalinjaan soittaneista (N = 2 547) kaksi kolmesta (67,5 %) oli ennen yhteydenottoa Nollalinjaan hakenut apua lähisuhdeväkivaltaan muualta. Eniten oli haettu apua terveydenhuollolta, poliisista, sosiaalihuollosta ja läheiseltä tai sukulaiselta (taulukko 3). Noin joka kymmenes oli hakenut apua järjestöiltä ja turvakodeista. Lisäksi pienempi osa soittajista ilmaisi hakeneensa apua seurakunnalta, rikosuhripäivystykseltä, kirkon perheasiain neuvottelukeskukselta tai muulta taholta.

Taulukko 3. Aiemmin käytetyt ja puhelun aikana ohjatut palvelut 2017, %

	Nollalinjassa ohjatut palvelut %	Käyttänyt palvelua ennen puhelua %	Käytetty palvelua aiemmin ja ohjattu uudelleen %
terveydenhuolto	45,8	32,3	16,3
poliisi	34,2	22,8	10,1
järjestöt	29,1	10,0	4,1
sosiaalihuolto	24,3	20,2	9,5
turvakoti	20,3	8,4	3,4
rikosuhripäivystys	14,8	3,2	1,3
läheinen tai sukulainen	14,5	19,4	5,3
hätäkeskus	6,4	..	..
kirkon perheasiain neuvottelukeskus	5,6	1,2	0,4
seurakunta	2,5	3,5	0,4
muu	12,4	4,1	1,1
ei tietoa käytetyistä palveluista	..	32,5	..
N	2688	2547	2547

Lähde: Nollalinja, THL.
.. Tietoa ei ole ollut saatavilla.

Lähisuhdeväkivaltatapauksessa Nollalinjan kriisipäivystäjä ohjasi soittajan ottamaan yhteyttä yhteen tai useampaan palveluun (palvelut taulukossa 3) 79 prosentissa (N= 3 404)[18] puheluista. Yhteen palveluun ohjattiin ottamaan yhteyttä noin kolmasosassa puheluista (30,9 %), kahteen eri palveluun joka neljännessä puhelussa (25,0 %) ja kolmeen tai neljään eri palveluun lähes joka viidennessä puhelussa (19 %). Enimmillään lähisuhdeväkivaltatapauksessa ohjattiin ottamaan yhteyttä viidestä kahdeksaan eri palveluun (3,9 %).

Eniten ohjattiin terveydenhuollon palveluihin (taulukko 3). Muita tahoja, joista ohjattiin hakemaan apua melko monessa tapauksessa, olivat poliisi, järjestöt, sosiaalihuolto ja turvakodit. Lisäksi ohjattiin avun hakemiseen rikosuhripäivystykseltä, läheiseltä tai sukulaiselta, hätäkeskuksesta, kirkon perheasiain neuvottelukeskukselta, seurakunnalta tai joltain muulta taholta.

Samat palvelut voivat olla tarpeen useammankin kerran (taulukko 3). Osassa puheluista ohjattiin uudelleen esimerkiksi uudelleen poliisin, turvakodin, terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluihin. Toisaalta esimerkiksi terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelussa voi olla kyse erilaisesta palvelusta kuin mitä on käytetty aikaisemmin.

Turvakotipalvelut

Turvakodeissa[19] oli vuonna 2017 yhteensä 4 333 asiakasta, joista aikuisia oli 2 274 ja lapsia 2 051. Aikuisista asiakkaista naisia oli 2 139 (94 %) ja miehiä 135 (6 %). Asiakasmäärä kasvoi vuoteen 2016 verrattuna 23 prosenttia ja vuoteen 2015 verrattuna 42 prosenttia (kuvio 15). Turvakodeissa kertyi vuonna 2017 yhteensä 65 729 asumispäivää, ja yksi asiakas oli turvakodissa 15 päivää. Tämä on saman verran kuin vuonna 2016 ja hieman vähemmän kuin vuonna 2015, jolloin yksi asukas viipyi turvakodissa keskimäärin 18 päivää. (THL. Turvakotipalvelut 2017.)

Kuvio 15. Turvakotien asiakasmäärät 2015–2017

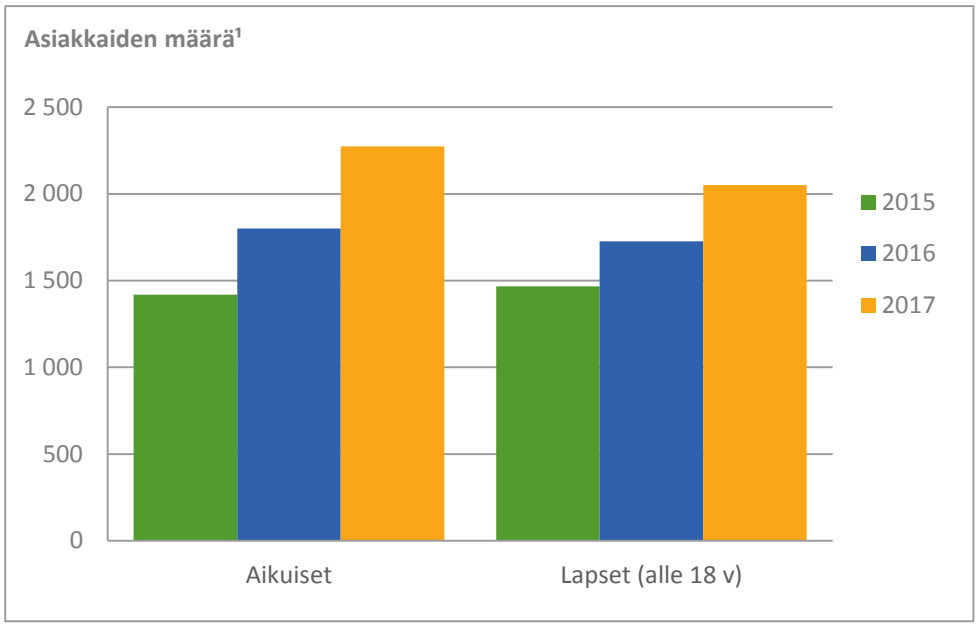

Lähde: THL. Turvakotipalvelut 2017
1 Ei tarkempaa tietoa asiakkaista; 2015 N =171, 2016 N = 8, 2017 N = 8.

18 Palveluihin ohjaamisen määriä koskevat prosenttiosuudet laskettiin kaikista puheluista tehdyistä lokitiedoista. Tässä huomioitiin myös ne tilanteet, joissa ei oltu merkitty ohjattuja palveluja.
19 http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018060125076

Vuonna 2017 turvakotiin yksin, ilman lapsia tulevien aikuisasiakkaiden määrä kasvoi vuoteen 2016 verrattuna 18 prosenttia ja vuoteen 2015 verrattuna 66 prosenttia. Turvakodeissa olleiden kaikkien aikuisasiakkaiden määrä kasvoi 26 prosenttia vuodesta 2016 vuoteen 2017 ja vuodesta 2015 vuoteen 2017 aikuisasiakkaiden määrä kasvoi yhteensä 60 prosenttia. Ennen vuoden 2015 turvakotilain voimaantuloa yksin tulevan aikuisen on ollut hankalampi saada turvakotipaikka, kuin lasten kanssa tulevan aikuisen. (THL. Turvakotipalvelut 2017.)

29 prosentilla turvakotien 15 vuotta täyttäneistä asiakkaista väkivalta oli kestänyt vuoden tai alle vuoden vuonna 2017. Vuonna 2016 vastaava luku oli 27 prosenttia (kuvio 16). Vuodesta viiteen vuoteen väkivalta oli kestänyt 31 prosentilla asiakkaista (33 % vuonna 2016) ja yli viisi vuotta 19 prosentilla asiakkaista (21 % vuonna 2016). (THL. Turvakotipalvelut 2017.)

Kuvio 16. Turvakotiasiakkaiden kokeman väkivallan kesto 2015–2017 (2017 N = 2 360), %

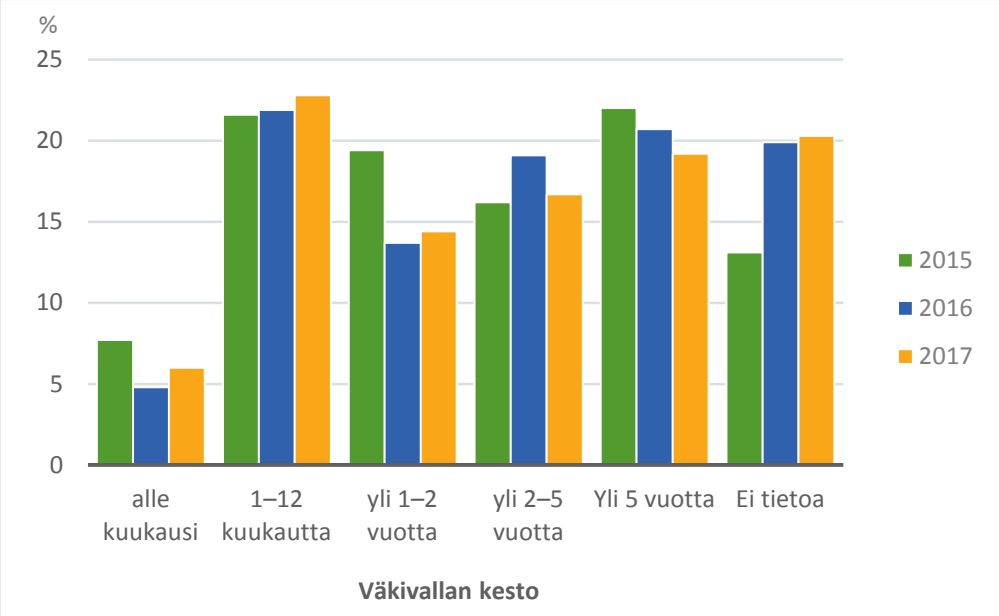

Lähde: THL. Turvakotipalvelut 2017

Vuonna 2017 turvakotiin tulleista asiakkaista 64 prosenttia asui väkivallan tekijän kanssa yhdessä (63 % vuonna 2016) ja 27 prosenttia ei asunut (27 % vuonna 2016) (kuvio 17). Turvakotiasiakkaiden asumisesta kerätään tietoa ennen ja jälkeen turvakotijakson. Kysymykset asiakkaan asumisjärjestelyistä koskevat 18 vuotta täyttäneitä asiakkaita. (THL. Turvakotipalvelut 2017.)

Kuvio 17. Asiakkaan ja väkivallan tekijän asuminen yhdessä ennen turvakotijaksoa 2015–2017 (2017 N = 2 233), %

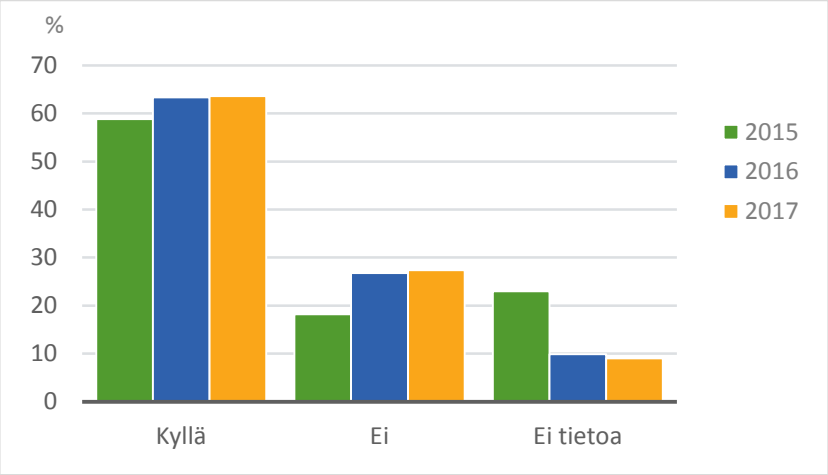

Lähde: THL. Turvakotipalvelut 2017

Vuonna 2017 turvakotijakson jälkeen väkivallan tekijän kanssa samassa asunnossa asui 23 prosenttia asiakkaista (21 % vuonna 2016) ja eri asunnossa 58 prosenttia asiakkaista (56 % vuonna 2016) (kuvio 18). (THL. Turvakotipalvelut 2017.)

Kuvio 18. Asiakkaan ja väkivallan tekijän asuminen yhdessä turvakotijakson jälkeen 2015–2017 (2017 N = 2 215), %

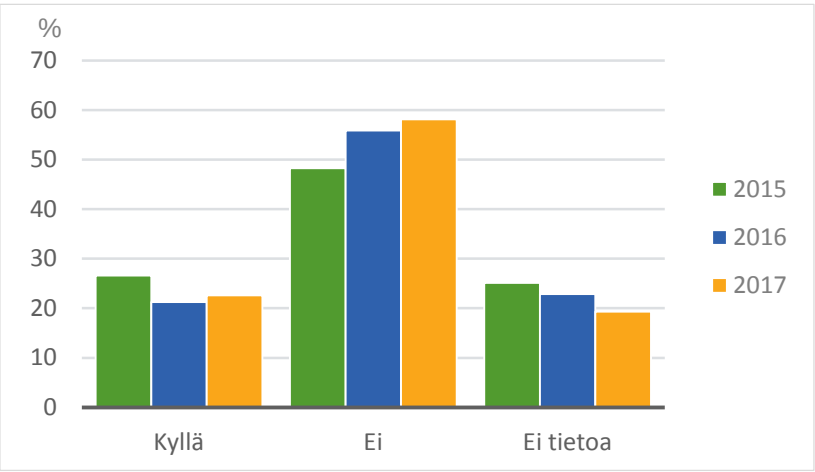

Lähde: THL. Turvakotipalvelut 2017

Helsingin Seri-tukikeskuksen asiakkaat vuonna 2017

Seksuaalista väkivaltaa kokeneiden Seri-tukikeskus[20] avattiin Helsinkiin HUS:n Naistenklinikalle 29.5.2017. Tukikeskus palvelee ympäri vuorokauden yli 16-vuotiaita seksuaalista väkivaltaa kokeneita sukupuolesta riippumatta. Tukikeskus huolehtii mm. oikeuslääketieteellisistä tutkimuksista, sukupuoliteitse tarttuvien tautien seulonnasta ja -ehkäisystä ja raskauden jälkiehkäisystä. Tukikeskuksesta seksuaaliväkivallan uhri saa moniammatillista psykososiaalista tukea toipumiseen. Lastenlääkärit hoitavat alle 16-vuotiaat raiskauksen uhrit lastentautien päivystyksessä, mutta Seri-tukikeskus antaa konsultaatioapua lastenlääkäreille alle 16-vuotiaiden tyttöjen[21] oikeuslääketieteellisessä tutkimuksessa. Tukikeskukseen voi hakeutua yhden kuukauden kuluessa seksuaaliväkivaltatapahtumasta. (HUS. Naistenklinikka.)

Vuoden 2017 aikana Seri-tukikeskuksessa oli ensikäyntejä 187. Näistä asiakkaista oli yli 16-vuotiaita 175, joista oli naisia 170 ja miehiä 5 (taulukko 4). Lisäksi asiakkaana oli seitsemän alle 16-vuotiasta tyttöä ja viisi raiskauksen vuoksi raskaudenkeskeytyksessä ollutta naista. Yli 16-vuotiaista seksuaaliväkivallan uhreista ilmoitti Seri-tukikeskukseen tullessaan epäillyn tekijän olevan läheinen 13,7 prosentissa tapauksista (taulukko 5). (HUS. Naistenklinikka.)

Taulukko 4. Helsingin Seri-tukikeskuksessa hoidetut yli 16-vuotiaat (pois lukien raskaudenkeskeytyspotilaat[1]) 29.5–31.12.2017

Ikäryhmä (vuosia)	N	%
16–19	42	24
20–24	48	27,4
25–29	31	17,7
30–34	19	10,9
35–49	29	16,6
50-	6	3,4
Yhteensä	175	100,0

Lähde: HUS. Naistenklinikka
[1] Tarkempia tietoja raskaudenkesksytyspotilaista ei ollut saatavilla.

Taulukko 5. Helsingin Seri-tukikeskuksessa hoidettujen yli 16-vuotiaiden asiakkaiden (pois lukien raskaudenkeskeytyspotilaat[1]) ilmoittamat tekijätiedot 29.5–31.12.2017

Tekijä	N	%
Tuntematon	48	27,4
Läheinen[2]	24	13,7
Tunnettu[3]	44	25,1
Iltatuttu[4]	55	31,4
Ei tietoa	4	2,3
Yhteensä	175	100,0

Lähde: HUS. Naistenklinikka
[1] Tarkempia tietoja raskaudenkesksytyspotilaista ei ollut saatavilla.
[2] Puoliso, seurustelu/asuinkumppani, lähisukulainen (=1. asteen sukulainen).
[3] Uhrille entuudestaan tuttu henkilö (esim. kaveri, muu sukulainen, työ/harrastuskaveri)
[4] Uhri tavannut tekijän ensimmäisen kerran edeltävän 24h aikana.

20 http://www.hus.fi/sairaanhoito/sairaalat/naistenklinikka/poliklinikat/seri-tukikeskus/Sivut/default.aspx
21 Seri-tukikeskus auttaa lastenlääkäriä gynekologisten näytteiden otossa tutkittaessa tyttöjä, joilla on kuukautiset alkaneet.

Lähisuhdeväkivalta 2017 -tilastoraportin tuottajat

Tilastoraportin teksti on toteutettu usean asiantuntijan yhteistyönä:

- KRIMO, henkirikosseuranta: yliopistotutkija Martti Lehti, Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
- Nollalinja auttava puhelin: erikoistutkija Johanna Hietamäki, suunnittelija Saana Kaipanen, THL
- Rikos- ja pakkokeinotilasto: yliaktuaari Kimmo Haapakangas, yliaktuaari Miina Keski-Petäjä, Tilastokeskus
- Rikos- ja riita-asioiden sovittelu -tilasto: kehittämispäällikkö Henrik Elonheimo, suunnittelija Tuula Kuoppala, THL
- Rikosuhritutkimus: suunnittelija Petteri Danielsson, Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
- Seri-tukikeskus: naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri Riina Korjamo, HUS, Naistenklinikka
- Tasa-arvobarometri: yliaktuaari Miina Keski-Petäjä, Tilastokeskus
- Turvakotitilasto: suunnittelija Saana Kaipanen, kehittämispäällikkö Helena Ewalds THL
- Äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan sekä kouluterveydenhuollon valtakunnallinen seuranta: tutkimuskoordinaattori Sarianna Vaara, tutkimuspäällikkö Tuovi Hakulinen, THL

Käsitteet ja määritelmät

Altistunut väkivallalle: Väkivallalle altistuminen tarkoittaa väkivallan näkemistä tai kuulemista, pelossa elämistä tai väkivallan seurauksille altistumista.

Fyysinen väkivalta: Esimerkiksi töniminen, lyöminen, potkiminen, tukistaminen, pään hakkaaminen, raapiminen, repiminen, ravistelu tai ampuma- tai teräaseen käyttö.

Henkinen väkivalta: Esimerkiksi alistaminen, arvostelu, nimittely, halveksunta, kontrollointi, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen, voimakas mustasukkaisuus, eristäminen, tavaroiden hajottaminen, kotieläinten vahingoittaminen tai itsemurhalla uhkaaminen.

Kaltoinkohtelu tai laiminlyönti: Esimerkiksi lapsen, vanhuksen tai vammaisen jättäminen vaille hoitoa, apua tai huolenpitoa tilanteissa, joissa hän on ollut niistä riippuvainen, toisen ihmisen vahingoittaminen lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla tai liuottimilla.

Kulttuurinen tai uskonnollinen väkivalta: Esimerkiksi uskonnolliseen vakaumukseen pakottaminen, väkivallalla uhkaaminen tai sen käyttö uskontoon tai kulttuuriin viittaamalla, kuten ns. kunniaväkivalta.

Lähisuhdeväkivalta: Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan niitä tapahtumia, joissa henkilö on väkivaltainen nykyistä tai entistä kumppaniaan, lastaan tai puolisonsa lasta, vanhempaansa, muuta lähisukulaistaan tai muuta läheistään kohtaan.

Naisiin kohdistuva väkivalta: Esimerkkejä naisiin kohdistuvasta väkivallasta ovat lähisuhdeväkivalta, seksuaalinen väkivalta sekä sukupuoleen perustuva häirintä. Väkivallan muotoja ovat myös muun muassa naisilla käytävä kauppa, prostituutioon pakottaminen, tyttöjen sukuelinten silpominen, niin kutsutut perheen kunniaan perustuvat pahoinpitelyt ja murhat sekä joukkoraiskaukset sodankäynnin välineenä.

Nollalinja: Auttava puhelin lähisuhdeväkivaltaa kohtaaville ja naisiin kohdistuvalle väkivallalle. Lähisuhdeväkivaltaa kohtaavilla tarkoitetaan lähisuhdeväkivaltaa kokevien lisäksi, heidän läheisiään ja ammattilaisia. Nollalinja on soittajalle täysin maksuton palvelu, joka on auki 24/7 ja palvelee kolmella eri kielellä. Soittajan puhelinnumero ei näy vastaajalle ja puhelusta ei tule merkintää puhelinlaskuun. Vastaajina ovat väkivalta- ja kriisityön ammattilaiset. Rahoittajana on oikeusministeriö, palvelun järjestämisestä vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja palvelun tuottaa Setlementti Tampere. Nollalinjan toiminta alkoi 19.12.2016.

Seksuaaliväkivalta: Esimerkiksi raiskaus, raiskauksen yritys tai seksuaalisen kanssakäymisen eri muotoihin painostaminen tai seksiin pakottaminen, seksuaalinen halventaminen, pornografiaan pakottaminen, ehkäisyn käytön kieltäminen, aborttiin pakottaminen tai seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajoittaminen.

Taloudellinen väkivalta: Esimerkiksi itsenäisen rahankäytön estäminen, taloudelliseen päätöksentekoon osallistumisen estäminen tai pakottaminen omien rahojen antamiseen toisen käyttöön.

Vaino: Esimerkiksi toistuvat, ei toivotut yhteydenotot, perättömien tietojen levittäminen, omaisuuden tuhoaminen, pelottelu, seuraaminen, tarkkailu, tietojen kaappaaminen ja väärinkäyttö.

Väkivallan uhka: Esimerkiksi fyysisellä tai seksuaalisella väkivallalla uhkailu, psyykkinen pelottelu, kiristäminen tai muu uhkailu.

Väkivalta: Väkivallalla tarkoitetaan tekoa, joka aiheuttaa tai voi aiheuttaa teon kohteelle ruumiillista, seksuaalista, henkistä tai taloudellista haittaa tai kärsimystä, mukaan lukien tällaisilla teoilla uhkaaminen, pakottaminen tai mielivaltainen vapaudenriisto.

Taulukoissa käytetyt symbolit

.. tietoa ei ole saatu, se on liian epävarma esitettäväksi tai se on salassapitosäännön alainen

Kirjallisuus

Attila, Henna & Pietiläinen, Marjut & Keski-Petäjä, Miina & Hokka, Päivi & Nieminen, Markku: Tasa-arvobarometri 2017. Julkaisuja 8/2018. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 2018. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3932-5

Danielsson, Petri & Näsi, Matti: Suomalaiset väkivallan ja Omaisuusrikosten kohteena 2017 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia 31/2018. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, 2018. http://hdl.handle.net/10138/260559

FRA (European Union Agency for Fundamental Rights). Violence against women: an EU-wide survey. Main results. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014a. http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report

FRA (European Union Agency for Fundamental Rights). Violence against women: an EU-wide survey. Technical report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014b. http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report

Hakulinen, Tuovi & Hietanen-Peltola, Marke & Vaara, Sarianna & Merikukka, Marko & Pelkonen, Marjaana: Ajanmukaiset käytänteet ja pitkät perinteet neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa. Palvelujen seurantatutkimus 2016–2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, julkaisematon[22].

Lehti, Martti: Henkirikoskatsaus 2018. Katsauksia 28/2018. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, 2018. http://hdl.handle.net/10138/233586

October, Martta (toim.) Lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hyvinvointiosaston kysely- ja väestötutkimusten tuloksia. Työpaperi 28. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2018. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-160-7

THL. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2017. Tilastoraportti 28/2018. Suomen virallinen tilasto, 2018. http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018062726501

THL. Turvakotipalvelut 2017. Tilastoraportti 15/2018. Suomen virallinen tilasto, 2018. http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018060125076

Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkojulkaisu]. ISSN=2342-9151. 15 2017. Helsinki: Tilastokeskus, 2018. [viitattu: 8.10.2018]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/rpk/2017/15/rpk_2017_15_2018-05-31_tie_001_fi.html

22 Ennakkotiedon mukaan julkaistaan joulukuussa 2018

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Lähisuhdeväkivalta uhrin sukupuolen mukaan vuosina 2010–2017 rikos- ja pakkokeinotilastossa

	2010 N	2011 N	2012 N	2013 N	2014 N	2015 N	2016 N	2017 N
Uhri mies	1740	2757	3047	2640	2432	2820	2712	2641
Uhri nainen	4028	6903	7006	6162	5813	5974	6045	5640

Liitetaulukko 2. Lähisuhdeväkivalta uhrin sukupuolen ja iän mukaan vuonna 2017 rikos- ja pakkokeinotilastossa

	Uhri mies		Uhri nainen		Yhteensä	
Ikä	N	%	N	%	N	%
0–14	1093	41,4	823	14,6	1916	23,1
15–17	109	4,1	186	3,3	295	3,6
18–20	74	2,8	236	4,2	310	3,7
21–24	136	5,1	402	7,1	538	6,5
25–34	346	13,1	1263	22,4	1609	19,4
35–44	320	12,1	1330	23,6	1650	19,9
45–54	286	10,8	850	15,1	1136	13,7
55–64	157	5,9	362	6,4	519	6,3
65-..	120	4,5	188	3,3	308	3,7
Yhteensä	2641	100,0	5640	100,0	8281	100,0

Liitetaulukko 3. Nollalinjaan soitetetut puhelut ja puhelujen vastausprosentit kuukausittain tarkasteltuna

Kuukausi	Yhteensä N	Vastatut puhelut N	Vastattujen puheluiden osuus %
tammi	258	188	73
helmi	575	345	60
maalis	625	388	62
huhti	486	356	73
touko	620	449	72
kesä	677	424	63
heinä	634	413	65
elo	698	426	61
syys	599	392	65
loka	884	504	57
marras	822	469	57
joulu	1021	535	52
YHTEENSÄ	**7899**	**4889**	**62**

Liitetaulukko 4. Puheluiden kestot Nollalinjassa vuonna 2017 (N = 4 585), %

Puhelun kesto[1]	N	%
0–3 min	1271	27,7
3–10 min	770	16,8
10–20 min	839	18,3
20–40 min	979	21,4
yli 40 min	726	15,8
Kaikki yhteensä	4585	100,0

[1] Puheluiden kestojen pituudet on esitetty selkeyden vuoksi kokonaislukuna. Nollalinjaan soitettujen puhelujen kestot on luokiteltu siten, että uusi luokka alkaa kokonaisluvulla.
Lähde: THL

Liitetaulukko 5. Lähisuhdeväkivallan tekijä Nollalinjaan soitetuissa puheluissa THL:n tilastossa (N = 3 010), %

Lähisuhdeväkivallan tekijä	%
YHTEENSÄ: NYKYINEN TAI ENTINEN PUOLISO, SEURUSTELUKUMPPANI	74,3
puoliso tai avopuoliso	38,5
entinen puoliso tai entinen avopuoliso	18,2
seurustelukumppani	13,2
entinen seurustelukumppani	5,3
YHTEENSÄ: MUU SUKULAINEN	15,9
vanhempi (äiti, isä, äitipuoli, isäpuoli)	9,1
lapsi tai lapsipuoli	3,0
muu perheenjäsen tai sukulainen	4,8
YHTEENSÄ: MUU HENKILÖ	10,2
muu	9,4
tuntematon	1,0
EI TIETOA	3,6

Liitetaulukko 6. Väkivallan muodot esillä Nollalinjan puheluissa THL:n tilastossa (N = 3 345), %

Väkivallan muoto	%
henkinen väkivalta	72,6
fyysinen väkivalta	52,6
väkivallan uhka	23,0
taloudellinen väkivalta	11,3
seksuaalinen väkivalta	10,4
vaino	8,0
kaltoinkohtelu tai laiminlyönti	5,5
muu väkivalta	4,1
altistunut väkivallalle	2,2
kulttuurinen tai uskonnollinen väkivalta	1,3
ei tietoa	2,1

Liitetaulukko 7. Viimeisin väkivaltatilanne ennen soittamista Nollalinjaan THL:n tilastossa (N = 2 652), %

Viimeisin väkivaltatilanne ennen soittamista Nollalinjaan	%
vuorokauden sisällä	40,8
viikon sisällä	36,0
kuukauden sisällä	9,3
vuoden sisällä	5,0
joskus aiemmin	8,9

Laatuseloste

Lähisuhdeväkivaltatilasto

Menetelmäkuvaus ja tilastotietojen relevanssi

Tilastoraportti on ensimmäinen THL:n julkaisema lähisuhdeväkivaltatilasto. Lähisuhdeväkivaltatilasto kokoaa yhteen julkaistua tilastotietoa lähisuhdeväkivallasta. Lähisuhdeväkivaltaa kuvataan tarkastellen esiintymistä väestötutkimuksissa, lähisuhdeväkivallan vuoksi viranomaisiin yhteyttä ottaneiden, rikos- ja riita-asioiden sovitteluun ohjattujen ja lähisuhdeväkivaltaa tarkoitettuja erityispalveluja käyttäneiden asiakasmääriä sekä lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen kehitettyjen toimintamallien kautta. Lähisuhdeväkivallan tilastoraportti tuotetaan THL:n oman toiminnan, päätöksentekijöiden, tutkijoiden ja opetuksen tueksi.

Tilastossa hyödynnetyt aineistot sisältävät kyselytutkimuksissa annettuja vastauksia, viranomaisten tietoon tullutta lähisuhdeväkivaltaa ja palveluista haettua apua. Ne eivät siis suoraan kuvaa väkivaltakokemusten yleisyyttä eri ryhmissä, sillä kaikki eivät tunnista kokemuksia, halua kertoa niistä tutkimuksissa, eivät tee ilmoitusta tai hae apua lähisuhdeväkivaltaan. Lähisuhdeväkivaltaa koskevissa tutkimuksissa on kysytty tietyistä väkivallan muodoista. Käytetyt mittarit on kuvattu liitetiedostossa (liite 1). Lisäksi on muita väkivallan muotoja, kuten taloudellinen väkivalta, huolenpidon laiminlyönti, vaino ja kunniaan liittyvä väkivalta, joita olisi tärkeä saada tietoa, mutta tällä hetkellä niitä koskien ei juurikaan ole saatavilla tilastotietoja. Lisäksi tällä hetkellä ei ole saatavilla tarkkaa tietoa lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa eikä lähisuhdeväkivallan vuoksi asiakkaina olleiden määrästä.

Tilastoraportin tietosisältöä tullaan kehittämään ja laajentamaan jatkossa ja kaikki aihepiiriä koskevat saatavilla olevat tiedot eivät vielä sisälly tähän tilastoraportiin. Jatkossa tavoitteena on mm. lisätä tilastoon myös lähisuhdeväkivaltaa koskevia tietoja THL:n väestökyselyistä.

Rikosuhritutkimus

Tutkimuksen perusjoukkona olivat 15–74-vuotiaat Suomessa (mukaan lukien Ahvenanmaa) vakituisesti asuvat henkilöt. Tästä joukosta poimittiin tutkimusta varten Väestörekisterikeskuksen ylläpitämästä väestötietojärjestelmästä yhteensä 14 000 henkilön ositettu otos. Otanta ositettiin äidinkielen mukaan siten, että otoksessa oli 13 099 suomen- tai ruotsinkielistä henkilöä 901. Tutkimus on toteutettu posti- ja internetkyselynä. (Danielsson & Näsi 2018.)

Tutkimuksen toteutus ja tietojen relevanssi kuvataan julkaisussa: Danielsson, Petri & Näsi, Matti: Suomalaiset väkivallan ja Omaisuusrikosten kohteena 2017 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia 31/2018. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, 2018[23].

FRA (European Union Agency for Fundamental Rights)

EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta tutkimus toteutettiin Suomessa puhelinhaastatteluna vuonna 2012. Haastateltavat valittiin satunnaisotantana manner-Suomesta. Otos sisälsi 3 948 henkilöä, joista tutkimukseen osallistui 1 520 iältään 18–74 vuotiasta naista.

Tutkimuksen toteutus ja tietojen relevanssi kuvataan julkaisussa: FRA (European Union Agency for Fundamental Rights). Violence against women: an EU-wide survey. Technical report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014b[24].

23 http://hdl.handle.net/10138/260559
24 http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report

Tasa-arvobarometri

Tasa-arvobarometri 2017 toteutettiin tilastokeskuksessa suomen- ja ruotsinkielisinä puhelinhaastatteluina vuonna 2017. Barometrin otokseen kuului 3 000 satunnaisesti valittua Suomessa asuvaa 15–74-vuotiasta henkilöä. Otokseen kuuluvat edustivat poimintahetken kokonaisväestöä ikä- ja sukupuolijakaumaltaan sekä asuinpaikaltaan. Haastatteluun vastasi 1 682 henkilöä. Tutkimuksen vastausprosentti on 56. Tutkimuksen toteutuksen tarkemmat tiedot ovat alkuperäisessä julkaisussa. (Attila ym. 2018.)

Tietojen relevanssi kuvataan julkaisussa: Attila, Henna & Pietiläinen, Marjut & Keski-Petäjä, Miina & Hokka, Päivi & Nieminen, Markku: Tasa-arvobarometri 2017. Julkaisuja 8/2018. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 2018[25].

Henkirikosseuranta

Henkirikosseurantaa varten perustettu tietokanta, johon kirjataan perustiedot poliisin tietoon tulevien tahallisten henkirikosten (murha, tappo, surma, lapsensurma) ja tahallisen pahoinpitelyrikoksen yhteydessä tehtyjen kuolemantuottamusrikosten osapuolista sekä teonpiirteistä. Tietokantaan ei kerätä tietoja henkirikoksen yrityksistä tai muista väkivaltarikoksista. Tiedot kerätään rikosten esitutkinnasta vastaavilta rikostutkijoilta määrämuotoisella sähköisellä lomakkeella. Ne kirjataan, kun esitutkinta on saatettu loppuun tai rikoksen ilmi tulosta on kulunut yksi vuosi. Tietokanta sisältää tiedot kaikista Suomen poliisin tutkimista esitutkinnassa todennäköisiksi henkirikoksiksi todetuista tapauksista. Tietojen kattavuus tarkistetaan poliisiasian tietojärjestelmän (PATJA) avulla. Henkirikostietokannan käyttöoikeus on Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutilla ja Poliisiammattikorkeakoululla. (Lehti 2018.)

Tietojen relevanssi kuvataan julkaisussa: Lehti, Martti: Henkirikoskatsaus 2018. Katsauksia 28/2018. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, 2018[26].

Rikos- ja pakkokeinotilasto

Rikos- ja pakkokeinotilaston tuottaa tilastokeskus. Tilastossa kuvataan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleita rikoksia. Tilaston perusaineisto saadaan poliisin käytössä olevasta automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvasta rikosilmoitusjärjestelmästä, josta tässä yhteydessä käytetään lyhennettä PATJA.

Tilastotietojen relevanssi kuvataan julkaisussa: Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkojulkaisu]. ISSN=2342-9151. 15 2017. Helsinki: Tilastokeskus[27.]

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu

Tilasto perustuu kaikilta rikos- ja riita-asioiden sovittelun toimialueilta vuosittain kerättäviin tietoihin.

Tiedonkeruun toteutusta koskevat tiedot ja tietojen relevanssi kuvataan julkaisussa: THL. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2017. Tilastoraportti 28/2018. Suomen virallinen tilasto, 2018[28].

Äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan sekä kouluterveydenhuollon valtakunnallinen seuranta

THL on ttoeuttanut äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan sekä kouluterveydenhuollon valtakunnallisen seurannan. Tiedot kerättiin sähköisellä lomakkeella terveyskeskuksista neuvoloiden ja kouluterveydenhuollon osastonhoitajilta, palveluesimiehiltä tai vastaavilta syyskuun 2016 ja helmikuun 2017 välisenä aikana.

Tietojen relevanssi kuvataan joulukussa 2018 julkaistavassa julkaisussa: Hakulinen, Tuovi & Hietanen-Peltola, Marke & Vaara, Sarianna & Merikukka, Marko & Pelkonen, Marjaana: Ajanmukaiset käytänteet ja pitkät perinteet neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa. Palvelujen seurantatutkimus 2016–2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, julkaisematon.

25 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3932-5
26 http://hdl.handle.net/10138/233586
27 https://www.stat.fi/til/rpk/2016/15/rpk_2016_15_2017-05-31_laa_001_fi.html
28 http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018062726501

Turvakotipalvelut

Tilasto perustuu turvakodeilta vuosittain kerättäviin tietoihin. Vuonna 2017 oli yhteensä 23 turvakotia.

Tiedonkeruun toteutus ja tietojen relevanssi on kuvattu alkuperäisessä tilastoraportissa. (THL. Turvakotipalvelut 2017.)[29]

Nollalinja -auttava puhelin

Nollalinja –auttavasta puhelimesta (www.nollalinja.fi) raportoidaan ensimmäisen kerran tässä julkaisussa. Tietojen relevanssia ei ole kuvattu muussa julkaisussa ja sen vuoksi tietojenkeruusta kerrotaan tässä yhteydessä tarkemmin. Nollalinja -auttavan puhelimen (www.nollalinja.fi) toiminnan järjestämisestä vastaa THL (https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/nollalinja-auttava-puhelin).

THL kerää anonyymia tietoa puheluiden määristä, ajankohdista ja kestoista. Puhelinliittymän tuottava Elisa toimittaa raportit puheluiden määristä ja ajankohdista. Soittajan puhelinnumero salataan kaikissa vaiheissa ja se ei tule missään vaiheessa näkyviin puheluihin vastaaville Nollalinjan työntekijöille, eikä THL:ään toimitettavaan raporttiin.

Lisäksi kerätään anonyymia tietoa soittajan roolista, väkivallan muodoista, käytetyistä palveluista ja millaista apua on annettu. Tätä varten on sähköinen anonyymin seurantalomakkeen, jonka Nollalinjan työntekijä täyttää puhelussa esiin tulleiden asiasisältöjen perusteella. Puheluissa ei haastatella asiakkaita ja tämän vuoksi lomakkeessa olevat tietosisällöt ovat puutteellisia niiltä osin, jos asia ei tule esille keskustelun aikana. Seurantalomakkeeseen ei täytetä mitään soittajan henkilöllisyyteen liittyviä tietoja, vaikka hän omaehtoisesti kertoisikin niistä puhelun aikana.

Seri-tukikeskus

Seksuaalista väkivaltaa kokeneiden Seri-tukikeskus avattiin Helsinkiin HUS:n Naistenklinikalle [30] 29.5.2017. Seri-tukikeskuksen tilasto on sairauskertomusjärjestelmästä erillinen online-taulukko, joka on perustettu tukikeskuksen raportointia ja tutkimusta varten. Taulukkoa täydentää Seri-tukikeskuksen henkilöstö oman työnsä ohella asiakaskäynneillä ilmi tulleiden tietojen perusteella. Tiedot taulukkoon pyritään täydentämään mahdollisimman pian käyntien jälkeen, mutta osa tiedoista kerätään jälkikäteen sairauskertomusjärjestelmästä.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Lähisuhdeväkivaltatilasto on kirjoitettu yhteistyössä tilastoista vastaavien organisaatioiden kanssa.

Nollalinja -auttavan puhelimen tilasto

Puheluiden sisältöä koskevat tiedot perustuvat Nollalinjan työntekijöiden täyttämiin seurantalomakkeisiin. Seurantalomakkeet täytetään kaikista vastatuista puheluista lukuun ottamatta puheluita, jotka eivät koske lähisuhdeväkivaltaa tai naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Seurantalomakkeissa saattaa olla mukana puheluita, jotka eivät koske lähisuhdeväkivaltaa tai naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Seurantalomake täytetään puhelussa esiin tulleiden asiasisältöjen perusteella. Puheluissa ei haastatella asiakkaita ja tämän vuoksi lomakkeessa olevat tietosisällöt ovat puutteellisia niiltä osin, jos asia ei tule esille keskustelun aikana. Mikäli asia ei tule selkeästi esille puhelun aikana, ei sitä täytetä seurantalomakkeeseen (esim. soittajan ikäluokka).

Soittojen määriä ja ajankohtia koskevat Elisa puhelunoperaattorilta saatavat tiedot ovat tarkkoja. Toiminnan alkuvaiheessa oli ongelmana puhelujen katkeaminen juuri vastaamisen vaiheessa (yhteensä 304 soittoa). Tämän vuoksi tammikuussa 2017 oli 165 soittoa ja helmikuussa 2017 oli 134 soittoa, jotka soitettiin ja joihin ei puhelinteknisistä syistä johtuen pystytty vastaamaan. Lisäksi huhtikuussa oli 2, kesäkuussa 1, heinäkuussa 1 ja syyskuussa 1 soitto, joihin ei puhelinteknisistä syistä johtuen pystytty vastaamaan vuonna 2017.

29 http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018060125076
30 http://www.hus.fi/sairaanhoito/sairaalat/naistenklinikka/poliklinikat/seri-tukikeskus/Sivut/default.aspx

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Lähisuhdeväkivaltaa ja Nollalinja auttavaa puhelinta koskeva tilasto on THL:n kerran vuodessa tuottama tilasto. Tilasto koskee edellisen vuoden tietoja ja julkaistaan noin puolen vuoden kuluttua.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Lähisuhdeväkivaltatilasto julkaistaan THL:n verkkosivuilla osoitteessa https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lahisuhdevakivalta-2017. Tilastoraportissa julkaistaan tiedonkeruuta koskevat keskeiset tiedot, käsitteiden määritelmät ja tulokset. Tämä on ensimmäinen julkaistu tilasto.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Rikosuhritutkimus on saatavilla vuodesta 2012 alkaen Helsingin yliopiston kriminologia ja oikeuspolitiikan instituutin julkaisemana.

FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) -tutkimus on toteutettu kerran vuonna 2012.

Henkirikoskatsaus vuodesta 2002 alkaen[31].

Tasa-arvobarometrit[32] ovat vuosilta 1998, 2001, 2004, 2008, 2012 ja 2017. Tasa-arvobarometrin julkaisee sosiaali- ja terveysministeriö. Tilastokeskus toteutti sosiaali- ja terveysministeriölle maksullisena toimeksiantona Tasa-arvobarometri 2017 -tutkimuksen. Tilastokeskus on toteuttanut myös kaikki muut tähän mennessä tehdyt tasa-arvobarometrit.

Tilastokeskuksen tilasto viranomaisten (poliisi, tulli, rajavartiolaitos) tietoon tulleista lähisuhdeväkivaltaa koskevista tiedoista rikos- ja pakkokeinotilastossa ovat saatavilla tilastoraportissa esitetyllä tavalla vuodesta 2009 lähtien[33].

Rikos- ja riita-asioiden sovittelua koskeva tilasto on kerätty THL:ssä 1.6.2006 alkaen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (Stakes 31.12.2008 asti) on kerännyt tietoa ja toimittanut rikos- ja riita-asioiden sovitte-lun tilastoraporttia sovittelulain (1015/2005) voimaan astumisesta, 1.6.2006 alkaen. Sitä ennen toiminnan laajuudesta on tehty erillisselvityksiä.

Turvakoteja koskeva tilasto on saatavilla vuodesta 2015 alkaen THL:stä[34].

Nollalinja auttavan puhelimen toiminta ja tilastointi alkoi 19.12.2016. Tiedonkeruusta vastaa THL.

Seksuaalista väkivaltaa kokeneiden Seri-tukikeskus avattiin Helsinkiin HUS:n Naistenklinikalle 29.5.2017. Tiedot ovat saatavilla tästä alkaen.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Tilastoraportti sisältää koko maata koskevia tilastoja. Poikkeuksena on seksuaalista väkivaltaa kokeneille Helsingissä, HUS:ssa toimiva Seri-tutkikeskuksen tilasto. Seri-tukikeskus koski 29.5.2017–31.5.2018 Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten aluetta ja 1.6.2018 alkaen Seri-tukikesus alkoi palvella koko Uuttamaata.

Lähisuhdeväkivalta 2017 -tilastoraportin erityiskysymykset

Nollalinja -auttavan puhelimen tilasto

Nollalinja auttavan puhelimen seurantalomakkeita koskeva tilastoraportti sisältää tiedot ajalta 19.12.2016–31.12.2017,

31 http://hdl.handle.net/10138/233586
32 http://www.stat.fi/tup/htpalvelut/tasa-arvobarometri2017.html
33 https://www.stat.fi/til/rpk/tie.html
34 https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/aineistot-ja-palvelut/tilastojen-laatu-ja-periaatteet/laatuselosteet/turvakotipalvelut

jona aikana täytettiin 44 seurantalomaketta. Soittojen ja puheluiden määrät on raportoitu aj 1.1.–31.12.2017.

Puheluiden määrät sisältävät varsinaisten Nollalinjaan tehtyjen puheluiden lisäksi myös puhelimen toiminnan testaamiseksi tehdyt puhelut. Testimielessä tehtyjen puheluiden määrä on vähäinen. Vastatuissa puheluissa näkyvät myös sellaiset vastatut puhelut, joissa soittaja lopettaa puhelin juuri siinä vaiheessa, kun siihen vastataan.

Toiminnan alkuvaiheessa oli ongelmana puhelujen katkeaminen juuri vastaamisen vaiheessa (yhteensä 304 soittoa). Tämän vuoksi tammikuussa 2017 oli 165 soittoa ja helmikuussa 2017 oli 134 soittoa, jotka soitettiin ja joihin ei puhelinteknisistä syistä johtuen pystytty vastaamaan. Lisäksi huhtikuussa oli 2, kesäkuussa 1, heinäkuussa 1 ja syyskuussa 1 soitto, joihin ei puhelinteknisistä syistä johtuen pystytty vastaamaan vuonna 2017.

Liite 1

Liitteessä kuvataan väestötutkimuksissa mitatut väkivallan muodot ja niiden sisältämät väkivallan teot.

Rikosuhritutkimus (Danielsson & Näsi 2018)

Tilastoraportissa esitetään tuloksia seuraavista väkivallan muodoista (esim. väkivallalla uhkaaminen). Ohessa kerrotaan, mitä väkivallan tekoja sisältyy väkivallan muotoihin.

Vastaajilta kysyttiin, onko joku tuttu tai tuntematon henkilö käyttäytynyt vastaajaa kohtaan mainituilla tavoilla viimeisen 12 kuukauden aikana.

- Väkivallalla uhkaaminen:
    1. uhannut kasvokkain vahingoittaa fyysisesti
    2. uhannut puhelimessa (tai muussa) viestissä vahingoittaa fyysisesti
- Liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen tai töniminen:
    1. tyrkkinyt tai töninyt
    2. estänyt liikkumasta tai tarttunut kiinni
- Vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta:
    1. läimäissyt
    2. lyönyt nyrkillä
    3. potkinut tai kuristanut
    4. repinyt hiuksista
    5. lyönyt kovalla esineellä
    6. käyttänyt jotakin asetta
- Fyysinen väkivalta yht. sisältää edellisistä indikaattoreista seuraavat:
    - liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen tai töniminen
    - vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta
- Seksuaalinen väkivalta tai sen yritys:
    1. yrittänyt pakottaa sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen
    2. pakottanut sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen
- Kaikki tekomuodot yht. sisältää kaikki edellä tarkastellut indikaattorit:
    - väkivallalla uhkaaminen
    - liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen tai töniminen
    - vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta
    - Seksuaalinen väkivalta tai sen yritys

Naisiin kohdistuva väkivalta (FRA 2014)

Tilastoraportissa esitetään tuloksia seuraavista väkivallan muodoista (esim. fyysinen väkivalta). Ohessa kerrotaan, mitä väkivallan tekoja sisältyy väkivallan muotoihin.

Fyysisestä ja seksuaalisesta väkivallasta kysyttiin erikseen koskien nykyistä kumppania, aikaisempaa kumppania ja muita henkilöitä. Vastaajalta kysyttiin usein joku on tehnyt sinulle jotakin seuraavista sen jälkeen kun täytit 15 vuotta tähän päivään saakka sekä viimeisten 12 kuukauden aikana

- Fyysinen väkivalta:
    1. Tuuppinut tai töninyt sinua
    2. Läimäyttänyt sinua
    3. Heittänyt sinua kovalla esineellä
    4. Tarttunut sinuun tai vetänyt sinua hiuksista
    5. Lyönyt sinua nyrkillä tai kovalla esineellä tai potkinut sinua
    6. Polttanut sinua
    7. Yrittänyt tukehduttaa tai kuristaa sinua
    8. Viiltänyt, puukottanut sinua tai ampunut sinua
    9. Lyönyt päätäsi jotakin vasten

- Seksuaalinen väkivalta:
    1. Pakottanut sinut yhdyntään pitämällä sinua paikoillasi tai satuttamalla sinua jollakin tavalla?
       (Jos tarpeen lisätään: Yhdynnällä tarkoitamme tässä pakotettua suuseksiä tai pakotettua anaali- tai emätinyhdyntää)[35]
    2. Edellistä lukuun ottamatta nykyinen kumppanisi on yrittänyt pakottaa sinut yhdyntään pitämällä sinua paikoillasi tai satuttamalla sinua jollakin tavalla?
       (Jos tarpeen lisätään: Yhdynnällä tarkoitamme tässä pakotettua suuseksiä, pakotettua anaali- tai emätinyhdyntää)
    3. Edellistä lukuun ottamatta nykyinen kumppanisi on pakottanut sinut osallistumaan jonkinlaiseen seksuaaliseen toimintaan vastoin tahtoasi tai kun et ollut kykenevä kieltäytymään siitä?
    4. Tai oletko suostunut seksuaaliseen toimintaan koska pelkäsit, mitä nykyinen kumppanisi saattaisi tehdä mikäli kieltäytyisit?

Tasa-arvobarometri (Attila ym. 2018)

Tilastoraportissa esitetään tuloksia seuraavista väkivallan muodoista (esim. seksuaalinen häirintä). Ohessa kerrotaan, mitä väkivallan tekoja sisältyy väkivallan muotoihin.

Seksuaalisesta häirinnästä kysyttiin seuraavasti. Onko joku kahden viime vuoden aikana:

1. esittänyt asiattomia vartaloosi tai seksuaalisuuteesi kohdistuneita huomautuksia
2. ehdottanut sinulle seksiä epäasiallisessa yhteydessä
3. kertonut kaksimielisiä vitsejä tai puhunut härskejä tavalla, jonka olet kokenut loukkaavaksi
4. häirinnyt tai ahdistellut sinua edellä kuvatuilla tavoilla sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa
5. lähennellyt sinua fyysisesti ei-toivotulla tavalla
6. paljastellut sinulle itseään tai seurannut sinua

35 Tutkimus toteutettiin puhelinhaastatteluna ja tarvittaessa haastateltavalle annettiin lisätietoa.